

MUS - rapportage 2014

Meetnet Urbane Soorten

Den Haag en omstreken

Samensteller: Tom Loorij
Vormgeving: Aletta de Ruiter

MUS-project 2014

In 2007 werd door Sovon i.s.m. Vogelbescherming het MUS-project (Meetnet Urbane soorten) gelanceerd. In de eerste drie jaar deden maar enkele tellers in de Haagse regio daaraan mee (minder dan 10% van de beschikbare postcodegebieden). In 2010 werd een grote actie gehouden onder de Haagse vogelaars om hen te enthousiasmeren deel te nemen aan het MUS-project. Het project sloeg zo aan dat het aantal getelde postcodegebieden in de Haagse regio vanaf 2011 meer dan 50% bedroeg.

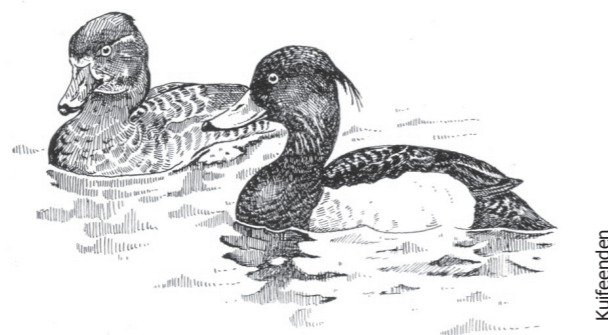
In onderstaand artikel worden de resultaten van het project in 2014 beschreven en waar mogelijk met die uit de eerdere jaren vergeleken.

1. Respons en tellers (tabel 1)

In de eerdere rapportages over 2010 t/m 2013 is steeds gesteld dat er 87 postcodegebieden (PC-gebieden) in Den Haag en randgemeenten zijn die in theorie voor MUS geteld kunnen worden. Hoewel dit formeel juist is, zijn er 3 gebieden die te klein zijn om voldoende telpunten uit te zetten vlg. de definities van Sovon en zijn er 4 gebieden in de periferie die zoveel telpunten in het buitengebied hebben, dat ze eigenlijk niet tot stadsplots gerekend kunnen worden.

Vanaf het onderzoek over 2014 zal dan ook worden uitgegaan van de resterende 80 PC-gebieden.

In 2014 is het record aantal getelde PC-gebieden van 51 in 2013 opnieuw verbeterd. De 56 getelde gebieden zijn goed voor een dekkinggraad van maar liefst 70%. Er werden namelijk 16 nieuwe tellers gevonden waarvan er 3 het telgebied van een gestopte teller overnamen. Van de andere 13 nieuwe tellers gingen er 7 een gebied tellen dat nog nooit geteld was en 6 een gebied dat in de jaren voor 2013 al eens geteld was. Helaas stonden hier

Kuifeenden

8 tellers tegenover die in 2014 stopten met tellen. Van deze 8 waren er 6 vrouw, terwijl van de nieuwe tellers er 7 vrouw waren en 9 man. Het aandeel vrouwelijke tellers daalde hierdoor licht naar 32%. Drie tellers namen 2 gebieden voor hun rekening, zodat het totaal aantal tellers in 2014 53 bedroeg. Maar liefst 25 (45%) PC-gebieden worden geteld door tellers die niet woonachtig zijn in dat gebied. Dat is een positieve ontwikkeling. Positief waren ook de drie nieuwe telgebieden in het stadsdeel Centrum, voor MUS een belangrijk

Tabel 1. Respons deelname MUS-project

	Aantal PC-gebieden						% deelname				
	totaal	2014	2013	2012	2011	2010	2014	2013	2012	2011	2010
Den Haag	61	39	34	26	31	24	64	56	43	51	39
Centrum	11	8	5	5	7	5	73	45	45	64	45
Escamp	12	7	7	5	5	3	58	58	42	42	25
Haagse Hout	7	6	5	4	6	5	86	71	57	86	71
Laak	5	1	2	1	1	0	20	40	20	20	0
Leidschenveen-Ypenburg	6	4	4	3	3	3	67	67	50	50	50
Loosduinen	5	5	3	3	3	3	100	60	60	60	60
Scheveningen	6	5	4	1	3	1	83	67	17	50	17
Segbroek	5	3	4	4	3	4	60	80	80	60	80
Wassenaar	5	4	4	3	2	2	80	80	60	40	40
Leidschendam	5	4	4	4	3	3	80	80	80	60	60
Voorburg	5	5	5	5	5	4	100	100	100	100	80
Rijswijk	8	4	4	3	4	2	50	50	38	50	25
Haagse regio totaal	80	56	51	41	45	35	70	64	51	56	44

gebied. Naast Voorburg werd nu ook het stadsdeel Loosduinen integraal geteld. Zwakke broeders blijven de stadsdelen Escamp en Laak en de gemeente Rijswijk.

Van de 16 nieuwe tellers zijn er 14 lid van de Haagse Vogelbescherming (HVB), waardoor in 2014 38 van de 53 tellers (72%) lid van de HVB zijn, een lichte stijging t.o.v. 2013. Opvallend is dat het overgrote deel hiervan niet actief is in commissieverband, bestuurslid of vogelwachter.

De nieuwe tellers hebben vrijwel allen weinig ervaring met het tellen van vogels. Hierdoor nam het aandeel ervaren tellers af tot 32% (in 2013 44%) en het aandeel met weinig ervaring toe tot 38% (in 2013 17%). Op de gegevens over de 25 tot 30 meest algemene soorten heeft dat nauwelijks invloed; die worden er in de regel ook door minder ervaren tellers wel uit gehaald. Ervaren tellers scoren wel significant meer soorten, maar dan vooral de wat zeldzamere en minder gemakkelijk te determineren soorten.

Omdat veruit de meeste nieuwe tellers 11 of 12 telpunten uitkozen om te tellen, steeg het aandeel van de routes met 10 of meer telpunten van 76% in 2013 tot 80% in 2014.

De telling moet vallen in een periode van 4 weken. In de eerste telronde was de eerste helft van die periode licht favoriet, in de tweede echter juist de 2de helft wanneer je het allervroegst op pad moet. De derde telronde is zelfs bijna een 'last minute' gebeuren: 64% vond in de 2de helft plaats en meer dan de helft hiervan zelfs in de laatste week.

2. Resultaten algemeen (tabel 2a en 2b)

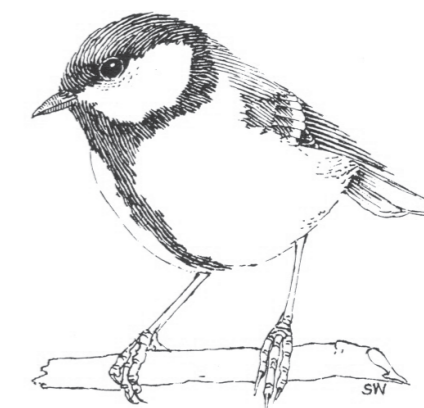
In totaal werden er in 2014 ruim 20.000 vogels geteld van 89 soorten. Dat zijn er gemiddeld 359 per postcodegebied en ca.15% meer dan in 2013. Hiermee is het record uit 2012 met 352 exemplaren per gebied net verbeterd.

Dit komt vooral doordat in tegenstelling tot 2013, veel meer groepen van meer dan 100 exemplaren van de meest algemene soorten zijn waargenomen. Hiervan zelfs twee groepen kauwen van meer dan 200 stuks. In totaal werd in 7 gebieden een groep kauwen van meer dan 100 exemplaren gezien. De kauw is hierdoor nog verder uitgelopen als onbetwiste ranglijst-aanvoerder. De andere zeven groepen van meer dan 100 stuks waren van zilvermeeuw, halsbandparkiet en gierzwaluw (elk 2

groepen) en stadsduif (1 groep).

Bovendien werden 6 van deze andere 7 groepen waargenomen in gebieden die in 2014 nieuw waren t.o.v. 2013 (alleen één grote groep gierzwaluwen werd in een gebied gezien dat ook in 2013 werd geteld).

Ondanks het feit dat er in een record aantal gebieden is geteld, werden er toch slechts 89 verschillende soorten waargenomen, één minder dan in 2013. Hiervan werd van 10 soorten slechts één exemplaar gezien. Drie soorten waren nieuw voor MUS in de Haagse regio: zwarte zwaan, monniksparkiet (beide escape) en zwarte mees. Dit brengt het totaal aantal sinds 2007 op 123 soorten. Behalve deze drie nieuwe soorten waren de krenten in de pap een late keep op 6 april en een havik. De laatste werd in 2013 voor het eerst gezien en werd nu weer in de Vogelwijk genoteerd. Helaas gingen de andere drie soorten die in 2013 voor het eerst opdoken in MUS, dodaars, mandarijneend en appelvink, niet op herhaling. Bijzonder is ook dat, dankzij het toenemend aantal broedgevallen van de slechtvalk in de Haagse regio, in 2014 al 7 exemplaren in 4 PC-gebieden werden gezien. Ook andere leuke soorten die in 2013 werden gezien, zoals wespendif, sprinkhaanzanger, spotvogel en goudvink, gingen helaas niet op herhaling. Terug van weggeweest in 2014 zijn onder meer bosuil, ijsvogel en grauwe vliegenvanger. Dezelfde soorten als in 2013 bevolkten de top-tien in

Koo/mees

2014, maar wel in een andere volgorde. De houtduif zakte weg uit de top-drie naar plaats 4 zodat zilvermeeuw en gierzwaluw nu na de kauw op 1, de nummers 2 en 3 zijn. Een andere meeuwensoort de kleine mantelmeeuw verdreef de merel van plaats 5; de merel staat nu op plaats 6. Dankzij de grote groep

Tabel 2a. Totaal aantal waargenomen exemplaren per soort
(alleen soorten waarvan in totaal meer dan 10 stuks zijn waargenomen)

	Aantal exemplaren 2014	Aantal exemplaren per PC-gebied				
		2010	2011	2012	2013	2014
1 Kauw	2957	43,7	42,2	50,1	41,6	52,8
2 Zilvermeeuw	1435	20,8	22,1	23,8	24,2	28,7
3 Gierzwaluw	1237	32,1	32,7	23,8	26,6	28,1
4 Houtduif	1205	34,2	27,2	32,3	22,9	22,3
5 Kleine Mantelmeeuw	1116	15,1	20,0	22,1	25,4	23,3
6 Merel	1090	21,9	19,3	19,5	18,8	19,5
7 Halsbandparkiet	1072	25,4	31,9	23,6	14,6	21,0
8 Stadsduif	882	20,4	27,4	20,6	16,9	23,8
9 Koolmees	830	19,1	15,0	13,5	14,6	15,1
10 Zwarte Kraai	771	12,9	11,2	12,4	11,4	14,8
11 Wilde Eend	641	16,9	18,2	16,5	14,9	12,1
12 Ekster	589	9,9	9,4	9,3	9,8	10,7
13 Canadese Gans	519	12,0	15,4	23,3	16,9	18,6
14 Meerkoe	492	10,3	9,3	13,1	10,4	9,5
15 Pimpelmees	447	7,5	9,2	7,1	7,9	9,7
16 Nijlgans	441	8,1	8,7	8,3	7,4	8,3
17 Winterkoning	425	7,9	7,3	7,0	7,5	9,2
18 Huismus	409	12,0	12,2	8,5	10,8	15,2
19 Tjiftjaf	331	5,9	6,1	5,4	5,9	6,7
20 Spreeuw	300	5,9	6,7	7,6	8,8	7,7
21 Heggenmus	221	5,3	4,3	4,1	5,3	4,7
22 Zwartkop	179	4,1	4,2	4,3	4,2	5,1
23 Roodborst	178	4,3	3,7	3,5	4,2	4,2
24 Kokmeeuw	154	8,1	9,2	17,4	9,9	7,0
25 Waterhoen	149	4,6	4,1	4,4	4,5	4,0
26 Scholekster	135	3,9	3,1	3,2	3,5	3,9
27 Blauwe Reiger	119	3,3	3,3	3,0	2,7	3,3
28 Grauwe Gans	114	7,5	10,0	4,5	5,5	12,7
29 Zanglijster	113	3,9	3,3	3,3	3,8	3,2
30 Groenling	101	3,9	2,7	3,9	3,2	3,6
31 Turkse Tortel	97	4,1	5,0	4,0	4,6	3,6
32 Grote Bonte Specht	87	2,8	3,7	2,5	2,3	2,6
33 Gaai	85	2,2	3,1	3,5	3,4	2,5
34 Knobbelzwaan	84	5,3	6,0	3,7	5,9	3,4
35 Vink	84	3,0	4,3	2,9	3,9	3,1
36 Soepeend	76	4,6	5,0	5,0	4,7	3,6
37 Fuut	68	2,9	2,6	3,8	2,9	3,6
38 Kuifeend	59	5,3	4,7	8,2	3,7	5,4
39 Putter	58	3,5	3,4	3,4	3,7	4,4
40 Boomkruiper	56	3,0	3,3	2,7	3,0	3,1
41 Aalscholver	54	1,9	4,8	2,3	2,6	3,9
42 Fitis	51	2,6	2,3	2,9	2,7	2,2
43 Boerenzwaluw	50	1,9	6,7	4,4	9,6	5,6
44 Staartmees	47	4,7	4,1	4,7	4,6	3,9
45 Groene Specht	35	1,8	1,4	1,5	2,2	1,8
46 Kievit	34	1,6	2,8	3,1	5,4	8,5
47 Visdief	33	2,8	2,8	4,1	8,3	2,8
48 Fazant	33	2,0	2,0	2,6	2,1	5,4
49 Brandgans	32	1,0	3,5	1,0	6	10,7
50 Grote Canadese Gans	28	4,0	6,0	6,5	3,5	28,0
51 Soepgans	27	5,0	1,0	1,5	3,5	5,4
52 Kleine Karekiet	21	2,0	3,0	2,2	2,1	2,1
53 Holenduif	20	0,0	0,0	2,5	1,6	2,2
54 Huiszwaluw	17	3,0	1,0	10,8	16,8	3,5
55 Tuinfluiter	17	1,0	3,0	1,7	1,3	1,6
56 Ooievaar	17	3,8	3,0	2,7	2,7	2,8
57 Krakeend	15	2,0	1,0	3,5	3,2	2,2
58 Nachtegaal	14	7,0	6,0	5,1	3,9	3,4
59 Boomklever	13	1,6	1,0	0,8	1,7	1,4
60 Grasmus	12	1,0	2,0	1,3	1,3	1,7
61 Braamsluiper	11	2,3	1,3	1,7	1,5	2,2
62 Stormmeeuw	11	4,5	4,5	4,6	4,1	2,1
63 Buizerd	10	1,3	1,3	1,6	1,5	1,7
64 Rietzanger	10	1,5	4,0	3,0	3,2	2,5

Tabel 2b. Totaal aantal waargenomen exemplaren per soort
(alleen soorten waarvan in totaal meer dan 10 stuks zijn waargenomen)

	Aantal PC-gebieden 2014	Deel PC-gebieden waarin waargenomen				
		2010	2011	2012	2013	2014
1 Kauw	56	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2 Zilvermeeuw	50	91,4	95,6	95,1	90,2	89,3
3 Gierzwaluw	44	85,7	77,8	75,6	74,5	78,6
4 Houtduif	54	94,3	97,8	100,0	100,0	96,4
5 Kleine Mantelmeeuw	48	68,6	75,6	75,6	72,5	85,7
6 Merel	56	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
7 Halsbandparkiet	51	97,1	91,1	92,7	90,2	91,1
8 Stadsduif	37	65,7	73,3	58,5	54,9	66,1
9 Koolmees	55	97,1	100,0	100,0	98,0	98,2
10 Zwarte Kraai	52	94,3	91,1	95,1	98,0	92,9
11 Wilde Eend	53	91,4	88,9	92,7	88,2	94,6
12 Ekster	55	100,0	97,8	95,1	100,0	98,2
13 Canadese Gans	28	37,1	42,2	48,8	41,2	50,0
14 Meerkoe	52	88,6	91,1	92,7	92,2	92,9
15 Pimpelmees	46	94,3	75,6	87,8	88,2	82,1
16 Nijlgans	53	80,0	86,7	82,9	82,4	94,6
17 Winterkoning	46	82,9	75,6	85,4	76,5	82,1
18 Huismus	27	42,9	40,0	51,2	49,0	48,2
19 Tjiftjaf	49	77,1	71,1	80,5	74,5	87,5
20 Spreeuw	39	71,4	84,4	63,4	64,7	69,6
21 Heggenmus	47	80,0	77,8	82,9	74,5	83,9
22 Zwartkop	35	62,9	64,4	63,4	54,9	62,5
23 Roodborst	42	74,3	73,3	75,6	72,5	75,0
24 Kokmeeuw	22	42,9	33,3	29,3	47,1	39,3
25 Waterhoen	37	65,7	60,0	63,4	58,8	66,1
26 Scholekster	35	71,4	64,4	65,9	52,9	62,5
27 Blauwe Reiger	36	65,7	62,2	65,9	66,7	64,3
28 Grauwe Gans	9	11,4	11,1	12,2	9,8	16,1
29 Zanglijster	35	62,9	53,3	70,7	54,9	62,5
30 Groenling	28	37,1	57,8	53,7	64,7	50,0
31 Turkse Tortel	27	51,4	48,9	58,5	45,1	48,2
32 Grote Bonte Specht	33	60,0	42,2	58,5	60,8	58,9
33 Gaai	34	74,3	53,3	51,2	66,7	60,7
34 Knobbelzwaan	25	34,3	26,7	39,0	33,3	44,6
35 Vink	27	51,4	48,9	70,7	62,7	48,2
36 Soepeend	21	25,7	26,7	41,5	35,3	37,5
37 Fuut	19	34,3	31,1	36,6	35,3	33,9
38 Kuifeend	11	11,4	22,2	22,0	25,5	19,6
39 Putter	13	42,9	31,1	26,8	27,5	23,2
40 Boomkruiper	18	45,7	37,8	41,5	35,3	32,1
41 Aalscholver	14	34,3	13,3	39,0	39,2	25,0
42 Fitis	23	34,3	35,6	39,0	33,3	41,1
43 Boerenzwaluw	9	20,0	6,7	14,6	9,8	16,1
44 Staartmees	12	31,4	22,2	26,8	25,5	21,4
45 Groene Specht	20	14,3	22,2	19,5	29,4	35,7
46 Kievit	4	11,4	8,9	4,9	3,9	7,1
47 Visdief	12	22,9	13,3	12,2	21,6	21,4
48 Fazant	6	14,3	11,1	9,8	11,8	10,7
49 Brandgans	3	2,9	4,4	2,4	2,0	5,4
50 Grote Canadese Gans	1	2,9	2,2	4,9	3,9	1,8
51 Soepgans	5	11,4	2,2	4,9	3,9	8,9
52 Kleine Karekiet	10	14,3	15,6	29,3	13,7	17,9
53 Holenduif	9	20,0	17,8	19,5	15,7	16,1
54 Huiszwaluw	5	2,9	2,2	2,4	3,9	8,9
55 Tuinfluiter	11	17,1	11,1	24,4	19,6	19,6
56 Ooievaar	6	11,4	15,6	14,6	5,9	10,7
57 Krakeend	7	5,7	4,4	4,9	7,8	12,5
58 Nachtegaal	4	8,6	4,4	7,3	9,8	7,1
59 Boomklever	9	14,3	4,4	9,8	15,7	16,1
60 Grasmus	7	2,9	13,3	9,8	5,9	12,5
61 Braamsluiper	5	8,6	6,7	7,3	7,8	8,9
62 Stormmeeuw	5	5,7	4,4	7,3	11,8	8,9
63 Buizerd	6	8,6	8,9	12,2	11,8	10,7
64 Rietzanger	4	5,7	4,4	4,9	5,9	7,1

stadsduiven die in een van de wijken in het stadsdeel Centrum werd gezien en de waarneming van stadsduiven in enkele van de nieuw getelde wijken in dat stadsdeel, was dit de soort met de grootste stijging in de top: van plaats 13 naar plaats 8. In de lagere regionen zijn scholekster, blauwe reiger en grauwe gans een flink aantal plaatsen gestegen en gaai, vink en staartmees gedaald.

De kauw en de merel zijn de enige soorten die in alle onderzochte postcodegebieden zijn gezien en daarmee de enige soorten waarvoor dit sinds 2010 van toepassing is. Koolmees en ekster werden in 2014 in één gebied gemist en de houtduif in 2 gebieden. Halsbandparkiet, zwarte kraai, wilde eend, meerkoet en nijlgans maken het rijtje vol dat in meer

Houtduiven

dan 90% van de gebieden werd gezien. Overigens werden alle waargenomen ganzensoorten in 2014 in relatief veel gebieden gezien dan in 2013. De tiftjaf kende in 2014 zijn grootste verspreiding ooit: in 49 van de 56 gebieden werd hij gehoord of gezien. Er waren vier soorten die landelijk tot de top-10 behoorden, maar dat niet waren in de Haagse regio: huismus, spreeuw, ekster en Turkse tortel, landelijk resp. op plaats 5, 7, 8 en 10, in Den Haag e.o. resp. op plaats 18, 20, 12 en 31. De Haagse regio is dus nog steeds uiterst arm aan huismussen en spreuwen vergeleken met het landelijke beeld. De ringmus, waarvan er landelijk nog behoorlijk wat in MUS werden waargenomen, werd in de Haagse regio zelfs helemaal niet waargenomen. Ook de presentie van de Turkse tortel in Den Haag e.o. is duidelijker lager dan elders in Nederland. Aan de andere kant waren er ook vier soorten die in de Haagse regio met gemak de top-10 haalden, maar dit landelijk gezien,

totaal niet deden. Dat betreft zilvermeeuw op plek 2 (landelijk 19), kleine mantelmeeuw op 5 (landelijk 20), halsbandparkiet op 7 (landelijk 27) en stadsduif op 8 (landelijk 15). Hieruit blijkt overduidelijk dat Den Haag een echte meeuwenstad is geworden. Opvallend is dat de merel het in verhouding minder goed doet in Den Haag dan landelijk gezien. Een paar andere soorten doen het in de Haagse regio juist beter dan landelijk zoals staartmees, groene specht en - vanzelfsprekend - de ooievaar. Zaadeters als vink en groenling doen het echter weer slechter dan landelijk.

3. Resultaten per telronde (tabel 3)

Er was in 2014 opvallend weinig uitval per telronde. De eerste telronde werd door iedereen gedaan. Helaas was die voor 3 tellers door omstandigheden ook meteen de laatste telronde. Daarnaast was er slechts één teller die de tweede telronde moest laten lopen en één teller die alleen de 3de niet heeft gedaan.

Zoals gebruikelijk in eerdere jaren werden in de eerste ronde weer de meeste vogels geteld, maar nooit was het verschil zo klein met de 2de ronde: 12.738 in de 1ste en 12.577 in de 2de. De 3de telronde kende de minste exemplaren met 10.791 vogels.

De meesten soorten werden echter wel in deze 3de ronde gezien, n.l. 78 tegen 77 in de 1ste en 75 in de 2de ronde.

In elke telronde werden gemiddeld per gebied beduidend meer exemplaren gezien dan in 2013: in de 1ste 8% meer, in de 2de 22% meer en in de 3de 14% meer.

Er waren 8 soorten die in alle drie telronden tot de top-tien behoorden: kauw, zilvermeeuw, houtduif, kleine mantelmeeuw, merel, halsbandparkiet, stadsduif en zwarte kraai. In de 1ste ronde werden deze aangevuld door koolmees en wilde eend, in de 2de door koolmees en ekster en in de 3de door wilde eend en meerkoet.

De gierzwaluw scoorde vanzelfsprekend in de 3de ronde het hoogste aantal. Opvallend is dat in deze ronde ook de meeste kleine mantelmeeuwen werden gezien, maar de meeste zilvermeeuwen juist in de 1ste ronde.

Daarnaast werden, zoals gebruikelijk, van alle kleine zangvogels er in de 3de ronde veel minder gezien en gehoord dan in de eerste twee rondes.

Tabel 3. Totaal aantal waargenomen exemplaren per telronde, 2014 (alleen soorten waarvan in totaal meer dan 10 stuks zijn waargenomen)

	Aantal exemplaren			Aantal PC-gebieden		
	Telronde			Telronde		
	1	2	3	1	2	3
1 Kauw	1732	2029	1430	55	51	45
2 Zilvermeeuw	1302	756	969	50	45	42
3 Gierzwaluw	0	409	1091	0	29	40
4 Houtduif	924	963	710	52	50	51
5 Kleine Mantelmeeuw	642	524	849	33	40	40
6 Merel	788	954	646	54	52	51
7 Halsbandparkiet	712	437	568	45	47	41
8 Stadsduif	667	671	542	32	26	28
9 Koolmees	728	516	175	51	51	37
10 Zwarte Kraai	530	539	408	47	44	41
11 Wilde Eend	471	378	419	49	43	35
12 Ekster	342	505	326	54	53	49
13 Canadese Gans	105	316	227	23	16	8
14 Meerkoet	333	325	349	47	47	41
15 Pimpelmees	347	280	114	44	40	25
16 Nijlgans	271	298	206	45	40	29
17 Winterkoning	355	382	111	45	43	29
18 Huismus	271	264	238	25	21	19
19 Tiftjaf	282	243	128	44	43	37
20 Spreeuw	174	212	55	29	31	12
21 Heggenmus	174	138	51	38	39	21
22 Zwartkop	111	156	59	27	27	16
23 Roodborst	142	119	46	38	32	19
24 Kokmeeuw	64	23	114	10	6	19
25 Waterhoen	99	60	77	29	25	19
26 Scholekster	71	114	60	23	28	22
27 Blauwe Reiger	77	74	65	25	25	30
28 Grauwe Gans	57	83	24	8	3	3
29 Zanglijster	71	78	62	23	28	24
30 Groenling	84	48	52	22	17	17
31 Turkse Tortel	64	61	40	21	20	13
32 Grote Bonte Specht	48	59	29	19	24	12
33 Gaai	60	47	31	27	22	18
34 Knobbelzwaan	37	40	34	17	10	10
35 Vink	62	54	32	22	20	13
36 Soepeend	38	45	44	12	14	11
37 Fuut	37	34	48	14	12	15
38 Kuifeend	44	10	28	9	3	7
39 Putter	40	27	34	10	7	8
40 Boomkruiper	40	38	25	13	14	10
41 Aalscholver	42	13	20	11	6	9
42 Fitis	34	29	11	15	13	7
43 Boerenzwaluw	1	22	29	1	4	5
44 Staartmees	13	27	19	8	7	4
45 Groene Specht	28	11	6	16	6	4
46 Kievit	7	14	29	2	3	2
47 Visdief	11	9	22	2	5	10
48 Fazant	27	16	9	5	4	3
49 Brandgans	32	0	0	3	0	0
50 Grote Canadese Gans	0	6	28	0	1	1
51 Soepgans	24	3	5	4	1	2
52 Kleine Karekiet	0	18	9	0	9	4
53 Holenduif	10	8	3	4	5	2
54 Huiszwaluw	0	5	13	0	2	3
55 Tuinfluiter	5	15	6	3	10	5
56 Ooievaar	5	8	13	3	4	4
57 Krakeend	12	0	4	7	0	1
58 Nachtegaal	12	3	1	4	2	1
59 Boomklever	11	5	0	8	4	0
60 Grasmus	6	7	2	4	3	2
61 Braamsluiper	9	4	2	3	3	2
62 Stormmeeuw	8	1	6	3	1	3
63 Buizerd	5	0	7	2	0	5
64 Rietzanger	1	10	3	1	4	2

Typische zomergasten als huis- en boerenzwaluw, kleine karekiet, bosrietzanger, rietzanger en grauwe vliegenvanger werden in de 1ste ronde nog niet gezien.

Tjiftjaf en fitis waren al volop aanwezig in de 1ste ronde, evenals enkele tuinfluiters en grasmussen. De 1ste ronde was ook de enige ronde waarin wat late wintergasten nog werden gezien als kramsvogel, zwarte mees en keep. Ook de waarnemingen van brandgans, muskuseend en havik stammen alleen uit deze ronde, bosuil en monniksparkiet alleen uit de 2de ronde en de 2 zwarte zwanen alleen uit de 3de. Opvallende afwezige in de 3de ronde was de boomklever.

Ook de nachtegalen waren, ondanks hun naam, in deze avondronde kennelijk uitgezongen want er werd er nog maar één gehoord.

4. Resultaten per PC-gebied (tabel 4a en 4b)

Sinds de start van het MUS-project in 2007 zijn nu 68 PC-gebieden van de in totaal 80 in aanmerking komende in tenminste één jaar geteld (85%) en zijn er 23 PC-gebieden jaarlijks geteld. Daarnaast is er in 12 gebieden 4 jaar, in 10 gebieden 3 jaar en in 12 gebieden 2 jaar geteld. Er waren 7 gebieden die in 2014 voor het eerst bezocht werden, terwijl er 4 gebieden in eerdere jaren één keer werden geteld.

Het aantal exemplaren kan per PC-gebied in de loop van de jaren sterk variëren. In de regel is het al dan niet waarnemen van een grote groep van een bepaalde soort de belangrijkste verklaring, soms komt dit door verandering van teller. Ten opzichte van 2013 werden in 5 PC-gebieden in 2014 aanzienlijk meer exemplaren geteld doordat er grote groepen kauwen werden waargenomen: Leidschenveen Lanen, de Vogelwijk, Voorburg noord, Raadhuiskwartier (Leidschendam) en Deyleroord (Wassenaar). In Morgenstond west werd een nieuwe teller actief die van een aantal soorten veel meer exemplaren turfde dan haar voorganger en zo voor een flinke toename van het aantal exemplaren zorgde. Ook in De Rietvink (Leidschendam) zorgde een nieuwe teller voor een forse toename. In Leyenburg oost nam een minder ervaren teller het stokje over van een meer ervaren teller waardoor daar juist minder exemplaren werden gezien. In Duindorp ging de grote groep visdieven uit 2013 niet op herhaling in 2014 wat samen met een

afname van het aantal meeuwen de belangrijkste oorzaak van het lagere aantal was. De toename in Ypenburg noord komt door een grote groep grauwe ganzen die daar is waargenomen en een stijging van het aantal kraaiachtigen. De afname in de Vruchtenbuurt komt doordat de teller daar slechts één telronde kon lopen.

Ekster

De meeste exemplaren werden geteld in de Vogelwijk (781), gevolgd door De Put e.o. (Rijswijk) met 658, Oud Scheveningen (643), Ypenburg noord (618) en Duttendel (593). Van deze 5 gebieden werden er 4 geteld door tellers met veel ervaring. Gemiddeld werden er 259 exemplaren per PC-gebied geteld. Van de 19 tellers met veel ervaring scoorden overigens 13 qua aantal exemplaren bovengemiddeld en slechts 6 ondergemiddeld. Van de 37 met een gemiddelde of met weinig ervaring waren er maar 14 bovengemiddeld en maar liefst 23 ondergemiddeld. In Nieuw Wassenaar werden de minste exemplaren geteld, slechts 69, maar hier deed de betreffende teller ook maar 1 telronde. Hetzelfde geldt voor de Vruchtenbuurt met het lage aantal van 142 exemplaren. De 3 andere PC-gebieden met minder dan 150 exemplaren werden alle door een nieuwe teller met weinig ervaring geteld. Een andere factor die van invloed kan zijn op het getelde aantal exemplaren is de mate van verstedelijking van het gebied. Hiertoe is er een onderverdeling in drie typen postcodegebieden: a: gebieden zonder een enkel telpunt in het groen; sterk verstedelijkt (39); b: gebieden met enkele telpunten in het groen (28); c: gebieden met veel telpunten in het groen (13). In het MUS-project was de eerste groep met 62% het minst vertegenwoordigd, de tweede met 75% en de derde met 85% vertegenwoordigd. Een duidelijke relatie met het aantal getelde

Tabel 4a. Aantal soorten en exemplaren per PC-gebied

	Aantal soorten					Aantal exemplaren				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
DEN HAAG										
Centrum										
Centrum	-	15	18	-	16	-	343	494	-	317
Centrum-zuid	15	17	-	-	-	271	516	-	-	-
Zeeheldenkwartier oost	-	26	29	29	24	-	261	196	275	140
Willemspark	-	-	-	19	21	-	-	-	131	219
Stationsbuurt	26	27	26	-	21	283	687	475	-	553
Zeeheldenkwartier west	17	15	-	16	19	223	186	-	96	357
Schilderswijk zuid	23	28	22	23	25	292	366	246	324	459
Schilderswijk noord	-	-	-	-	20	-	-	-	-	448
Archipelbuurt	31	34	35	30	33	316	353	375	341	347
Escamp										
Moerwijk noord/oost	-	-	-	-	29	-	-	-	-	432
Vrederust	-	-	35	23	-	-	-	508	262	-
Bouwlust oost	34	39	34	32	31	384	435	380	353	399
Bouwlust west	-	22	24	21	30	-	204	185	307	256
Morgenstond west	20	24	21	22	28	256	274	363	197	502
Leyenburg oost	-	-	-	35	35	-	-	-	453	488
Leyenburg west	-	28	-	-	37	-	268	-	-	272
Wateringse Veld	42	30	36	35	31	272	287	270	227	202
Oostbroek	-	-	-	14	-	-	-	-	244	-
Haagse Hout										
Mariahoeve noord	24	27	25	-	33	235	423	326	-	445
Mariahoeve midden	26	31	-	-	27	327	306	-	-	248
Bezuidenhout oost	-	23	-	38	38	-	177	-	420	365
Marlot	30	23	18	25	-	143	131	119	156	-
Bezuidenhout midden/west	-	-	-	26	22	-	-	-	326	301
Benoordenhout	20	23	24	21	21	219	240	228	188	190
Duttendel	11	18	51	43	42	104	156	707	628	593
Laak										
Molenwijk	-	-	-	34	41	-	-	-	500	447
Laakkwartier oost	-	27	25	25	-	-	340	251	353	-
Leidschenveen-Ypenburg										
Leidschenveen	31	27	31	23	26	208	261	363	213	295
Leidschenveen Lanen	36	27	-	22	29	214	169	-	243	446
Ypenburg noord	49	49	54	45	52	462	527	652	425	618
Ypenburg Singels/Waterwijk	-	-	38	38	34	-	-	414	368	346
Loosduinen										
Waldeck	-	-	-	-	20	-	-	-	-	135
Houtwijk	35	34	30	30	32	369	551	339	260	253
Kraayenstein	-	-	-	-	20	-	-	-	-	121
Kijkduin	29	31	39	32	31	237	234	302	251	236
Bohemen	30	32	28	32	32	454	351	327	327	359
Scheveningen										
Duinoord	37	36	43	45	48	553	588	370	581	434
Duindorp	-	-	-	20	21	-	-	-	300	187
Oud-Scheveningen	-	-	-	35	40	-	-	-	572	643
Statenkwartier	-	12	-	-	-	-	105	-	-	-
Scheveningen Badplaats	-	-	-	-	17	-	-	-	-	432
Belgisch Park	-	32	-	29	29	-	323	-	202	256
Segbroek										
Valkenboskwartier zuid	25	-	-	-	-	246	-	-	-	-
Regentessekwartier	20	21	19	16	-	513	609	516	326	-
Vruchtenbuurt	-	-	28	36	29	-	-	217	271	142
Bomenbuurt	50	43	45	43	40	838	584	717	478	550
Vogelwijk	54	50	52	54	52	753	578	584	584	781

Tabel 4a. Aantal soorten en exemplaren per PC-gebied

	Aantal soorten					Aantal exemplaren				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
WASSENAAR										
Deyleroord	31	23	25	27	28	671	473	269	351	466
Oostdorp	25	-	16	29	33	394	-	111	199	219
De Kievit e.o.	-	-	-	25	-	-	-	-	197	-
Nieuw Wassenaar	-	-	-	-	13	-	-	-	-	69
Kerkehout	-	28	26	19	23	-	240	128	112	151
LEIDSCHENDAM										
De Zijde	32	31	28	30	37	205	279	176	235	232
De Heuvel	-	-	38	37	-	-	-	423	383	-
Prinsenhof	-	-	-	28	30	-	-	-	374	383
Raadhuiskwartier	27	26	27	28	28	314	246	259	290	389
De Rietvink	32	29	31	-	50	250	218	220	-	440
VOORBURG										
Voorburg oost	40	39	38	41	39	302	298	276	362	305
Essesteijn/Damsigt	42	37	43	38	34	454	348	524	472	426
Voorburg noord/t Loo	35	41	36	39	35	286	464	435	413	501
Voorburg oud	23	28	28	30	24	305	288	368	279	320
Voorburg west	-	27	30	27	29	-	204	256	221	202
RIJSWIJK										
Cromwijk/Leeuwendael	40	33	26	-	-	520	392	254	-	-
Te Werve	-	20	20	23	-	-	691	548	291	-
De Put e.o.	-	26	-	50	46	-	321	-	533	658
De Strijp	-	-	-	27	32	-	-	-	169	278
Steenvoorde zuidwest	43	45	45	37	38	262	300	266	231	287
Plaspoelpolder	-	-	-	-	50	-	-	-	-	557

Tabel 4b. Aantal vogels en meest getelde soort per PC-gebied, 2014

	Aantal soorten	Aantal exemplaren	Meest getelde soort naam	aantal
DEN HAAG				
Centrum				
Centrum	16	317	Stadsduif	134
Zeeheldenkwartier oost	24	140	Kleine Mantelmeeuw	15
Willemspark	21	219	Stadsduif	50
Stationsbuurt	21	552	Halsbandparkiet	148
Zeeheldenkwartier west	19	357	Gierzwaluw	78
Schilderswijk zuid	25	459	Zilvermeeuw	60
Schilderswijk noord	20	448	Zilvermeeuw	122
Archipelbuurt	33	347	Kauw	55
Escamp				
Moerwijk noord/oost	29	432	Zilvermeeuw	96
Bouwlust oost	31	399	Kleine Mantelmeeuw	84
Bouwlust west	30	256	Kauw	35
Morgenstond west	28	502	Halsbandparkiet	64
Leyenburg oost	35	488	Kauw	101
Leyenburg west	37	272	Kauw	55
Wateringse Veld	31	202	Wilde Eend	40
Haagse Hout				
Mariahoeve noord	33	445	Kauw	58
Mariahoeve midden	27	248	Kleine Mantelmeeuw	32
Bezuidenhout oost	38	365	Gierzwaluw	89
Bezuidenhout midden/west	22	301	Kauw	85
Benoordenhout	21	190	Gierzwaluw	40
Duttendel	42	593	Gierzwaluw	140
Laak				
Molenwijk	41	447	Kauw	63
Leidschenveen-Ypenburg				
Leidschenveen	26	295	Canadese Gans	96
Leidschenveen Lanen	29	446	Kauw	228
Ypenburg noord	52	618	Grauwe Gans	70
Ypenburg Singels/Waterwijk	34	346	Spreeuw	56
Loosduinen				
Waldeck	20	135	Zilvermeeuw	25
Houtwijk	32	253	Gierzwaluw	32
Kraayenstein	20	121	Kauw	15
Kijkduin	31	236	Zwarte Kraai	35
Bohemen	32	359	Kauw	44
Scheveningen				
Duinoord	48	434	Gierzwaluw	49
Duindorp	21	187	Huiswaluw	41
Oud-Scheveningen	40	643	Kauw	97
Scheveningen Badplaats	17	432	Zilvermeeuw	186
Belgisch Park	29	256	Kauw	53
Segbroek				
Vruchtenbuurt	29	142	Kauw	23
Bomenbuurt	40	550	Houtduif	56
Vogelwijk	52	781	Kauw	145
WASSENAAR				
Deyleroord	28	466	Kauw	250
Oostdorp	33	219	Kauw	44
Nieuw Wassenaar	13	69	Koolmees	21
Kerkehout	23	151	Merel	35
LEIDSCHENDAM				
De Zijde	37	232	Kauw	26
Prinsenhof	30	383	Koolmees	35
Raadhuiskwartier	28	389	Kauw	149
De Rietvink	50	440	Gierzwaluw	112
VOORBURG				
Voorburg oost	39	305	Kauw	54
Essesteijn/Damsigt	34	426	Kauw	60
Voorburg noord/'t Loo	35	501	Kauw	188
Voorburg oud	24	320	Kauw	129
Voorburg west	29	202	Kauw	36
RIJSWIJK				
De Put e.o.	46	658	Kauw	68
De Strijp	32	278	Kauw	49
Steenvoorde zuidwest	38	287	Houtduif	47
Plaspoelpolder	50	557	Zwarte Kraai	65

Huiswaluw

Kauw

exemplaren is echter niet aantoonbaar. Dit aantal wordt namelijk vooral bepaald door het aantal van enkele zeer algemene soorten die in alle typen wijken sterk vertegenwoordigd zijn. Van de 11 wijken met veel groen scoren er qua aantal 6 bovengemiddeld en 5 ondergemiddeld. Van de 24 sterk verstedelijkte 13 bovengemiddeld en 11 ondergemiddeld. Daarnaast vertroebelt ook de mate van ervaring de gegevens. Van de 6 groene wijken met meer dan het gemiddelde aantal exemplaren worden er 5 door zeer ervaren tellers geteld, van de 5 met minder dan het gemiddelde slechts één.

Het gemiddeld aantal soorten per PC-gebied bedroeg 31. De Vogelwijk en Ypenburg noord waren de gebieden met het hoogste aantal: 52, onmiddellijk gevolgd door De Rietvink (Leidschendam) en de Plaspoelpolder (Rijswijk).

Hier is een duidelijke relatie met de ervaring van de tellers. De twee topwijken werden door ervaren tellers geteld en van de 19 ervaren tellers zaten er 17 boven het gemiddelde van 31 en slechts 2 eronder. Van de 20 met weinig ervaring scoorden er slechts 6 bovengemiddeld en de andere 14 ondergemiddeld. Er is ook een zekere relatie tussen het aantal soorten en de mate van groen van het gebied. Van de 11 groene gebieden waren er 8 bovengemiddeld en 3 ondergemiddeld qua aantal soorten. Stedelijke gebieden zijn duidelijk het soortenarmst: van de 24 verstedelijkte PC-gebieden scoorden maar liefst 18 ondergemiddeld. Dit komt ook tot uitdrukking als we de gegevens per stadsdeel bekijken. In het stadsdeel Centrum, het meest verstedelijkte gebied, lag het gemiddeld aantal waargenomen soorten per wijk op veruit het laagst van allemaal, namelijk 22. Alleen de Archipelbuurt scoorde hier iets bovengemiddeld met 33 soorten. Gemiddeld waren de PC-gebieden in de randgemeenten iets soortenrijker dan die in Den Haag zelf. Van de 17 onderzochte gebieden in de randgemeenten waren er 10 soortenrijker en 7 soortenarmer dan het gemiddelde. In Den Haag zelf lag deze verhouding precies andersom: 18 zaten boven het gemiddelde en 21 onder het gemiddelde aantal soorten.

De dominantie van de kauw als meest getelde soort nam in 2014 wederom toe: in 25 (45%) van alle gebieden had hij de hoogste aantallen. Opvallend is dat deze soort het vooral in de randgemeenten goed

doet. In Den Haag werd hij in 36% van de gebieden het meest geteld, in de randgemeenten in 65%. In Voorburg was hij in alle 5 gebieden de meest getelde soort. In het stadsdeel Centrum was de Archipelbuurt de enige wijk waar de kauw de ranglijst aanvoert; dat doet hij daar overigens al ononderbroken sinds 2010.

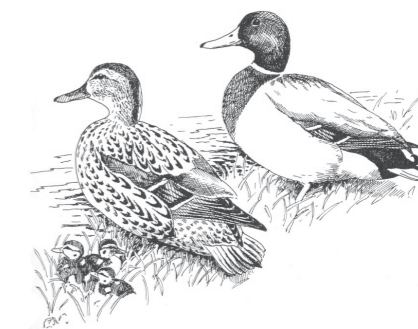
Een goede 2de is de gierzwaluw. In opvallend veel telgebieden werd hij het meest gezien, namelijk zeven. Vooral in het stadsdeel Haagse Hout deed hij het goed.

Verder voerde in 8 gebieden een meeuwensoort de ranglijst aan. Dat is minder dan de 11 in 2013. Van 11 andere soorten werden in 1 of 2 wijken de meeste exemplaren gezien. Hiervan voert de Canadese gans in Leidschenveen vanaf 2010 al gedurende 5 jaar de ranglijst aan.

5. Resultaten per soortgroep (tabel 5a, 5b en 5c)

a. watervogels

In totaal gaat het om 20 soorten w.v. 7 exoten die samen 35% van het totale aantal watervogels uitmaken. Verder bestaat 3,5% uit tamme eenden en ganzen, terwijl ook de populatie grauwe ganzen meer tamme dan wilde kenmerken heeft. Dit betekent dat slechts ca. 57% van het aantal watervogels als echte wilde soorten is te beschouwen.

Wilde eenden

De meest waargenomen 'wilde soort' is de wilde eend met 649 stuks (22%), gevolgd door meerkoet (17%) en op verre afstand door waterhoen (5%). Overigens is naar verhouding het waterhoen in het Haagse toch algemener dan landelijk in MUS: we komen hem op de 25ste plaats tegen en landelijk slechts op de 34ste. Kuifeend en krakeend worden steeds vaker in de Haagse wateren gezien, nl. in resp. 11 en 7 PC-gebieden.

Van de exoten is de Canadese gans de meest

waargenomen soort; met 18,5% van het totaal aantal watervogels staat hij nu achter de wilde eend op de 2de plaats bij de watervogels. De carolinaeenden uit de 2de en de 3de ronde waren de enige in het land in MUS en de twee zwarte zwanen uit de 3de waren goed voor 50% van het landelijk totaal.

Watervogels maken in de Haagse regio ongeveer 15% van het totaal voor MUS getelde exemplaren uit. Wassenaar en Leidschendam zitten duidelijk onder dit gemiddelde en Voorburg en vooral Rijswijk (met 27%) duidelijk boven dit percentage. Ook in Den Haag zelf heb je stadsdelen die arm en die rijk aan watervogels zijn. De stadsdelen Centrum en Segbroek zijn schaars aan watervogels, Escamp, Loosduinen en vooral Leidschenveen/Ypenburg zijn naar verhouding het meest gezegend met watervogels. De wijk Leidschenveen zelf heeft het hoogste aandeel aan watervogels (45%) vooral door de grote groep Canadese ganzen die hier jaarlijks worden gezien. "Goede" wijken zijn ook Wateringse Veld (39%), Bouwlust west en Plaspoelpolder (Rijswijk) met elk 32% en Ypenburg noord (31%). In Bezuidenhout midden/west bestond echter slechts 1% van het totaal aantal uit watervogels door de aanwezigheid van veel kraaiachtigen. In andere wijken is het aandeel watervogels laag omdat deze gedomineerd worden door andere groepen vogels als duiven (Centrum, Zeeheldenkwartier west) of meeuwen (Scheveningen Badplaats). Het aantal grauwe ganzen verviervoudigde ten opzichte van 2013 en ook dat van de Canadese gans en nijlgans nam sterk toe.

b. zangvogels

In 2014 zijn van in totaal 34 soorten zangvogels (excl. kraaiachtigen en gebouwbroeders, zie aldaar) ca. 4.400 exemplaren waargenomen. Merel en koolmees waren met stip nummer 1 en 2 en waren goed voor bijna 44% van dit totaal. Op grote afstand werden ze gevolgd door pimpelmees, winterkoning en tijtjaf. Er waren 10 soorten waarvan minder dan 10 exemplaren werden waargenomen. Enkele hiervan waren wel bijzonder omdat ze landelijk nauwelijks zijn gezien. Zo was de ene keep uit de eerste ronde een landelijk unicum, de zwarte mees uit diezelfde ronde een van de 4 die landelijk werd gezien en turfde de Haagse regio ook de enige nachtegaal die landelijk in de 3de ronde werd

waargenomen.

De meeste soorten zaten dicht in de buurt van het aantal dat je zou mogen verwachten afgezet tegen de landelijke cijfers en de landelijke plaats op de rangorde. Toch waren er wel een paar uitzonderingen: de merel zat duidelijk wat onder het landelijk gemiddelde, de roodborst juist erboven. Veel beter dan het landelijk gemiddelde scoorde de staartmees en in mindere mate de nachtegaal. De Haagse regio is een slechte regio voor zwaluwen: De oeverzwaluw werd in tegenstelling tot elders in het land totaal niet geturfd en boeren- en huiszwaluw lagen zwaar onder het landelijk gemiddelde.

Winterkoning

Hetzelfde geldt voor de witte kwikstaart. In het stadsdeel Loosduinen bestond het grootste deel van de waargenomen vogels uit zangvogels (31%), gevolgd door Segbroek (29%) en Haagse Hout (25%). Ver onder het gemiddelde voor Den Haag zelf (19%) lagen de stadsdelen Centrum en Scheveningen. Uiterst zangvogelarm (4% of minder van het totaal) zijn de wijken Centrum, Willemspark, Schilderswijk noord, Duindorp en Scheveningen Badplaats. De relatief zangvogelrijkste in Den Haag zelf zijn Waldeck (36%), Kijkduin (35%) en de Bomenbuurt (32%).

De randgemeenten en de wijken daarin zijn echter vrijwel allemaal rijker aan zangvogels dan Den Haag. In Leidschendam (32%), Rijswijk (31%), Wassenaar (29%) en Voorburg (24%) was het percentage zangvogels aanzienlijk hoger dan de 19% van Den Haag zelf. Top-wijken waren hier Prinsenhof (Leidschendam) met 47%, en Voorburg west en De Strijp (Rijswijk) met elk 40%.

Waarschijnlijk door de zachte winter werden van de winterkoning meer exemplaren gezien dan in 2013 en wellicht zijn ook hierdoor meer zwartkoppen

Tabel 5a. Percentage soortgroepen Den Haag per PC-gebied, 2014

	Totaal	Watervogels	Zangvogels	Kraaiachtigen	Meeuwen	Duiven	Gebouwbroeders 1)	Halsbandparkiet	Overige soorten	Totaal
DEN HAAG	14214	14	19	19	17	12	11	6	2	100
Centrum	2841	9	12	16	20	19	11	13	0	100
Centrum	317	3	2	14	16	46	9	11	0	100
Zeeheldenkwartier oost	140	22	19	11	19	16	9	4	1	100
Willemspark	219	17	4	12	10	26	13	16	0	100
Stationsbuurt	553	2	11	11	23	15	11	27	0	100
Zeeheldenkwartier west	358	2	22	21	7	26	22	1	0	100
Schilderswijk zuid	459	16	17	19	18	9	14	8	0	100
Schilderswijk noord	448	3	2	12	39	18	3	23	0	100
Archipelbuurt	347	18	23	25	15	5	7	5	2	100
Escamp	2551	18	17	20	21	13	3	7	1	100
Moerwijk noord/oost	432	25	13	19	31	8	0	4	1	100
Bouwlust oost	399	20	20	12	25	8	0	13	2	100
Bouwlust west	256	32	10	22	16	16	2	2	1	100
Morgenstond west	502	10	21	14	18	22	1	13	2	100
Leyenburg oost	488	9	13	25	26	12	10	3	1	100
Leyenburg west	272	7	24	35	6	13	8	6	1	100
Wateringse Veld	202	39	24	11	8	8	2	6	1	100
Haagse Hout	2142	11	25	19	15	9	16	4	1	100
Mariahoeve noord	445	18	30	22	13	7	5	3	2	100
Mariahoeve midden	248	14	24	26	20	8	0	4	3	100
Bezuidenhout oost	365	8	22	18	10	8	32	2	1	100
Bezuidenhout midden/west	301	1	23	37	24	11	0	4	0	100
Benoordenhout	190	4	25	21	12	13	21	4	1	100
Duttendel	593	13	23	4	14	10	27	6	1	100
Laak	447	16	13	21	18	12	14	3	2	100
Molenwijk	447	16	13	21	18	12	14	3	2	100
Leidschenveen-Ypenburg	1705	28	16	27	10	4	10	2	3	100
Leidschenveen	295	45	8	14	12	3	13	0	5	100
Leidschenveen Lanen	446	11	7	58	14	4	3	2	2	100
Ypenburg noord	618	31	25	18	9	5	7	2	4	100
Ypenburg Singels/Waterwijk	346	29	20	14	5	4	24	3	1	100
Loosduinen	1104	21	31	19	11	7	9	2	1	100
Waldeck	135	16	36	15	19	13	1	0	1	100
Houtwijk	253	23	27	15	3	9	17	5	1	100
Kraayenstein	121	19	27	22	8	8	12	2	1	100
Kijkduin	236	11	35	23	20	4	5	0	2	100
Bohemen	359	28	29	20	8	4	6	3	2	100
Scheveningen	1952	12	14	17	24	14	16	1	2	100
Duinoord	434	21	26	10	2	15	18	3	4	100
Duindorp	187	9	3	19	28	10	26	0	5	100
Oud-Scheveningen	643	17	13	21	24	10	12	1	1	100
Scheveningen Badplaats	432	2	2	9	49	26	12	0	0	100
Belgisch Park	256	4	28	27	14	6	20	1	1	100
Segbroek	1473	8	29	21	14	10	10	5	2	100
Vruchtenbuurt	142	19	24	23	9	20	1	3	1	100
Bomenbuurt	550	9	32	12	13	12	11	9	2	100
Vogelwijk	781	5	28	28	15	7	11	4	3	100

1) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

Tabel 5b. Percentage soortgroepen rand(deel)gemeenten per PC-gebied, 2014

	Totaal	Watervogels	Zangvogels	Kraaiachtigen	Meeuwen	Duiven	Gebouwbroeders (s 1)	Halsbandparkiet	Overige soorten	Totaal
	%									
WASSENAAR	905	7	29	39	6	8	6	1	4	100
Deyleroord	466	6	18	55	8	6	4	2	1	100
Oostdorp	219	2	32	28	5	12	15	1	4	100
Nieuw Wassenaar	69	17	72	7	0	0	0	0	3	100
Kerkehout	151	11	36	21	3	13	0	0	15	100
LEIDSCHENDAM	1444	8	32	24	8	8	14	3	3	100
De Zijde	232	15	34	20	8	10	10	2	1	100
Prinsenhof	383	5	47	17	18	4	5	1	3	100
Raadhuiskwartier	389	3	22	44	0	13	10	6	3	100
De Rietvink	440	13	28	13	5	6	29	1	5	100
VOORBURG	1754	13	24	35	4	11	4	7	1	100
Voorburg oost	305	9	22	25	5	17	4	17	3	100
Essesteijn/Damsigt	426	25	17	31	2	15	3	5	2	100
Voorburg noord/t Loo	501	10	26	42	4	7	7	3	1	100
Voorburg oud	320	7	23	47	6	7	1	8	0	100
Voorburg west	202	10	40	24	2	13	3	5	2	100
RIJSWIJK	1780	27	31	19	2	7	6	3	4	100
De Put e.o	658	28	36	17	5	7	2	3	2	100
De Strijp	278	18	40	24	0	6	1	3	8	100
Steenvoorde zuidwest	287	27	26	12	2	17	3	7	4	100
Plaspoelpolder	557	32	24	22	1	2	13	2	4	100

1) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

blijven hangen of teruggekeerd. Vink en putter kenden een lichte terugval, de groenling een licht herstel.

c. kraaiachtigen

Voor het MUS-project gaat het hierbij om 5 soorten: gaai, ekster, zwarte kraai, kauw en roek. De laatste soort komt in de Haagse regio niet voor en zien we alleen op de landelijke lijst terug waar hij op de 29ste plaats staat.

Het aandeel kraaiachtigen in het totaal is in Den Haag in alle stadsdelen ongeveer even hoog, ca. 19%, maar in de randgemeenten, m.n. Wassenaar en Voorburg beduidend hoger. In de wijken Leidschenveen Lanen, Bezuidenhout midden/west en Leyenburg is het aandeel veruit het hoogst, in Duttendel en Scheveningen Badplaats gering. In Den Haag wordt deze groep vogels steeds meer overheerst door de kauw, die in 2014 67% van het totaal aantal kraaiachtigen uitmaakt. De forse toename van het aantal kraaiachtigen t.o.v. 2013 is volledig toe te rekenen aan een toename van het aantal kauwen dat gezien is in de vorm van grote

groepen kauwen in diverse gebieden, liefst 7 van meer dan 100 exemplaren zelfs 2 van meer dan 200. Van deze grote groepen werden er overigens 4 in de randgemeenten gezien, t.w. Deyleroord (Wassenaar), Raadhuiskwartier (Leidschendam) en Voorburg noord en Voorburg oud.

De kauw maakt ca. 15% van alle waargenomen exemplaren uit en werd in alle postcodegebieden gezien in de Haagse regio, waarvan hij in 45% de meest geziene soort was (in 2013 in 39%).

Al vanaf het begin van de MUS-tellingen in de Haagse regio, zijn er jaarlijks net wat meer zwarte kraaien dan eksters waargenomen in een jaarlijks vrij constante verhouding van 1,2 op 1. Beide soorten schommelen op de ranglijst rond de 10de tot 12de plaats, waarbij de zwarte kraai één of 2 plaatsen hoger staat dan de ekster. In 2014 werden er echter wel naar verhouding opvallend meer zwarte kraaien geturfd dan in 2013.

De gaai heeft ten opzichte van 2013 een veer moeten laten, het percentage gaaien in het totaal nam af van 3,4 tot 2,5 en hij zakte op de ranglijst van de 27ste naar de 33ste plaats. Die

33ste plaats is overigens dezelfde plaats als op de landelijke lijst. De gaai wordt in 70% van de gebieden in de randgemeenten gezien tegen slechts 56% in Haagse wijken.

d. meeuwen

De 5 soorten meeuwen zijn goed voor 13% van het totaal in de Haagse regio waargenomen exemplaren. In feite gaat het hierbij slechts om twee soorten, de zilvermeeuw en de kleine mantelmeeuw die samen 94% van het totaal aantal meeuwen uitmaken. De andere drie soorten zijn kokmeeuw (154 stuks), stormmeeuw (11 stuks) en grote mantelmeeuw (2 stuks).

Kokmeeuwen komen vooral van Prinsenhof (Leidschendam) met 21%, Leidschenveen/Ypenburg met 18%, Leyenburg oost met 12% en Scheveningen met 10% van het totaal aantal kokmeeuwen. De kokmeeuw wordt overigens in verhouding met de landelijke cijfers weinig gezien in de Haagse regio. Hij staat hier 24ste op de ranglijst van meest waargenomen soorten en landelijk 11de. Vier van de 11 stormmeeuwen kwamen uit Kerkehout (Wassenaar) en de 2 grote mantelmeeuwen werden in Scheveningen Badplaats gezien.

Kokmeeuw met pullen

Den Haag, en in mindere mate (nog) de randgemeenten, is aan het uitgroeien tot meeuwenstad nummer 1 bij MUS in Nederland. Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw staan op resp. plaats 2 en 5 in de Haagse regio (alweer één plaats hoger dan in 2013) terwijl ze landelijk in MUS op plaats 19 en 20 staan. Het aandeel aan meeuwen is vooral in de stadsdelen Centrum en Scheveningen sterk toegenomen. Bij beide soorten is de index dan ook positief. Het gemiddeld aantal zilvermeeuwen per PC-gebied is ten opzichte van 2013 wederom toegenomen

van 24,4 tot 28,7 exemplaren. Dat van de kleine mantelmeeuw nam weliswaar iets af van 25,4 tot 23,3 maar daar staat tegenover dat hij zich kennelijk verder verbreid heeft over de stad want het percentage PC-gebieden waarin hij werd gezien steeg van 72,5% tot 85,7%. Daarmee doet hij nauwelijks meer onder voor de zilvermeeuw bij welke soort dat 89,3% bedroeg.

De zilvermeeuw is hier in de 3 telronden goed voor resp. 43%, 47% en 40% van alle landelijke zilvermeeuwen. De kleine mantelmeeuw is ook in opmars en is gemiddeld goed per telronde voor ca. 30% van alle kleine mantels in Nederland in MUS. In 5 PC-gebieden is de zilvermeeuw de meest getelde soort en in 3 de kleine mantelmeeuw.

In de stadsdelen Centrum, Escamp en vooral Scheveningen zijn een meer dan gemiddeld aantal meeuwen gezien, in de stadsdelen Leidschenveen/Ypenburg en Loosduinen duidelijk minder dan gemiddeld. Ook de randgemeenten liggen allemaal flink onder het gemiddelde. Alleen in Prinsenhof (Leidschendam) werd een flink aantal zilvermeeuwen gezien.

De grootste aantallen zilvermeeuwen werden gemeld uit Scheveningen Badplaats (186) en de Schilderswijk noord (122). In beide gebieden was het aandeel aan meeuwen in het totaal aan vogels ook veruit het grootst met resp. 49% en 39%. De grootste aantallen kleine mantelmeeuwen komen uit Oud Scheveningen (92), Bouwlust oost (84), Leyenburg oost en de Vogelwijk (beide 78).

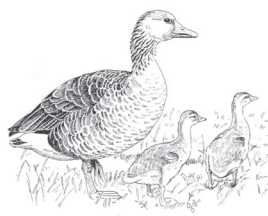
Meeuwarme wijken zijn Duinoord, Houtwijk, Ypenburg Singels/Waterwijk, Leyenburg west en Zeeheldenkwartier west, waar het aandeel aan meeuwen 7% of minder was.

e. duiven

De 4 duivensoorten, te weten houtduif, holenduif, Turkse tortel en stadsduif, nemen samen 11% van het totaal aantal vogels voor hun rekening.

Veruit het hoogste aandeel hiervan zijn houtduiven (55%) en stadsduiven (40%).

In de Bomenbuurt en Steenvoorde zuidwest (Rijswijk) is de houtduif de meest getelde soort, in 2 Centrumwijken de stadsduif. Door het hoger aantal zilvermeeuwen en gierzwaluwen is de houtduif wel gezakt naar plaats 4 op de lijst van meest waargenomen soorten in de Haagse regio. Dit is overigens dezelfde plaats als op de landelijke lijst van

Tabel 5c. Percentage soortgroepen totaal

	Totaal	Watervogels	Zangvogels	Kraalachtigen	Meeuwen	Duiven	Gebouwbroeders ¹⁾	Halsbandparkiet	Overige soorten	Totaal
	%									
DEN HAAG										
2010	8189	15	23	18	11	15	11	5	2	100
2011	10842	15	19	16	13	16	11	8	2	100
2012	9924	17	19	20	15	14	8	6	2	100
2013	11129	16	21	18	17	11	12	4	2	100
2014	14214	14	19	19	17	12	11	6	2	100
Centrum										
2010	1385	8	19	16	15	23	11	8	1	100
2011	2716	7	11	11	15	25	10	21	0	100
2012	1786	10	12	15	15	24	6	16	1	100
2013	1168	15	18	20	10	16	12	9	1	100
2014	2841	9	12	16	20	19	11	13	0	100
Escamp										
2010	912	30	19	13	10	19	2	5	3	100
2011	1468	25	15	17	18	13	6	4	2	100
2012	1706	22	14	31	15	13	2	3	1	100
2013	2017	24	15	19	22	11	5	3	1	100
2014	2551	18	17	20	21	13	3	7	1	100
Haagse Hout										
2010	1028	15	23	28	10	13	6	3	1	100
2011	1434	17	21	30	10	11	6	5	1	100
2012	1380	12	22	21	14	10	12	7	1	100
2013	1691	8	21	18	15	13	19	5	1	100
2014	2142	11	25	19	15	9	16	4	1	100
Laak										
2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2011	340	14	12	13	16	18	21	6	1	100
2012	251	6	26	14	18	9	19	6	2	100
2013	853	9	14	15	27	13	17	4	1	100
2014	447	16	13	21	18	12	14	3	2	100
Leidschenveen/Ypenburg										
2010	884	30	23	18	13	4	5	2	5	100
2011	958	26	23	17	11	8	7	4	4	100
2012	1429	37	16	13	17	3	10	2	3	100
2013	1250	29	20	15	14	5	11	3	3	100
2014	1705	28	16	27	10	4	10	2	3	100
Loosduinen										
2010	1061	17	24	17	12	10	14	5	2	100
2011	1136	23	24	18	10	11	13	1	1	100
2012	968	15	26	22	8	10	13	5	2	100
2013	838	18	33	20	8	10	7	2	2	100
2014	1104	21	31	19	11	7	9	2	1	100
Scheveningen										
2010	553	19	21	18	7	10	14	9	2	100
2011	1017	13	22	17	11	12	20	4	2	100
2012	370	25	24	27	4	12	2	4	2	100
2013	1655	15	15	16	17	11	18	3	5	100
2014	1952	12	14	17	24	14	16	1	2	100
Segbroek										
2010	2366	7	27	16	9	18	15	5	2	100
2011	1773	6	29	13	12	16	17	4	2	100
2012	2034	7	23	16	18	19	11	4	2	100
2013	1659	8	30	19	18	12	7	4	2	100
2014	1473	8	29	21	14	10	10	5	2	100
WASSENAAR										
2010	1065	7	14	38	4	5	4	26	1	100
2011	715	9	21	22	2	6	2	29	10	100
2012	508	9	36	30	5	16	3	1	1	100
2013	859	9	32	35	3	11	7	2	1	100
2014	905	7	29	39	6	8	6	1	4	100
LEIDSCHENDAM										
2010	769	16	34	15	5	13	13	3	1	100
2011	743	12	33	23	7	14	8	3	1	100
2012	1078	19	26	21	8	11	8	4	3	100
2013	1282	12	31	24	12	9	7	3	2	100
2014	1444	8	32	24	8	8	14	3	3	100
VOORBURG										
2010	1347	12	29	18	8	14	12	6	2	100
2011	1602	10	29	19	10	14	12	6	1	100
2012	1859	14	25	22	9	12	8	8	1	100
2013	1748	13	27	25	11	10	5	7	2	100
2014	1754	13	24	35	4	11	4	7	1	100
RIJSWIJK										
2010	788	10	24	20	8	14	13	9	2	100
2011	1707	22	16	26	10	11	8	6	1	100
2012	1068	29	18	20	8	14	2	7	1	100
2013	1224	22	27	23	8	10	2	4	4	100
2014	1780	27	31	19	2	7	6	3	4	100
TOTAAL										
2010	12158	14	24	19	10	14	11	7	2	100
2011	15609	15	21	18	11	14	11	8	2	100
2012	14437	17	21	21	13	13	8	6	2	100
2013	16242	15	24	20	14	11	10	4	2	100
2014	20097	15	22	22	13	11	10	5	2	100

1) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

MUS. De houtduif wordt in elk van de 3 telronden niet in alle PC-gebieden geturfd. Voor het 2de achtereenvolgende jaar nam het aantal houtduiven per PC-gebied ook licht af. Evenals in 2013 werd in de Voorburgse wijk Essesteijn/Damzicht het hoogste aantal gemeld: 57. De Bomenbuurt met 56 en Morgenstond west met 55 waren echter goede 2de en 3de. Opvallend was dat in Moerwijk midden/oost geen enkele houtduif werd geturfd en in Kraayenstein maar één.

Grote groepen stadsduiven werden in vrijwel alle Centrumwijken gemeld met als topper Centrum zelf met 134 exemplaren. Maar ook Scheveningen Badplaats liet van zich spreken met 87 stuks. In doorsnee werden er, wellicht mede doordat er meer stedelijke gebieden dan in 2013 waren, aanzienlijk meer stadsduiven geregistreerd dan in 2013. Hij schoof daarom ook op van de 13de naar de 8ste plaats op de lijst van meest waargenomen soorten en dat is een flink stuk hoger dan op de landelijke lijst waar hij pas op de 15de plaats staat. In de randgemeenten wordt hij nauwelijks gezien behalve in Voorburg, wellicht door de uitstraling van de duiventil in Park 't Loo waar enkele tientallen huizen.

Tortelduif

De Turkse tortel komen we pas op de 31ste plaats tegen, het slechtste resultaat sinds 2010, maar hij staat 10de op de landelijke lijst van meest waargenomen soorten. De verspreiding over de stadsdelen is erg lokaal. Zo werden in de stadsdelen Centrum, Escamp, Loosduinen en Scheveningen in totaal slechts in 4 gebieden één of meer Turkse tortels waargenomen. In Leidschenveen/Ypenburg en Segbroek werd hij echter in alle onderzochte wijken in die stadsdelen geteld. In de randgemeenten moet je Turkse tortels vooral zoeken in Rijswijk waar ze in alle voor MUS getelde wijken werden gezien. Evenals in 2013 werden de meeste (11) weer gezien in het Raadhuiskwartier (Leidschendam), gevolgd

door Deyleroord (Wassenaar) met 9 en Essesteijn/Damzicht (Voorburg) met 7 stuks. Behalve in Segbroek werden in elk stadsdeel wel 1 of 2 holenduiven gezien of gehoord. In de randgemeenten alleen in Wassenaar en in Rijswijk. Met zijn 20 exemplaren in 9 PC-gebieden is hij veruit de zeldzaamste soort en staat hij op de ranglijst van meest waargenomen soorten op de 53ste plaats, een fractie lager dan op de landelijke lijst.

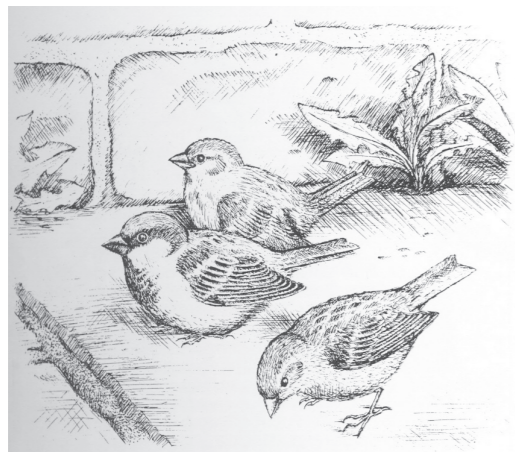
f. gebouwbroeders

De gebouwbroeders betreffen 4 soorten, gierzwaluw, zwarte roodstaart, huismus en spreeuw. Om met de laatste te beginnen, 2014 was het jaar van de spreeuw. Maar het gaat niet onverdeeld goed met de spreeuw in het Haagse. Illustratief is al dat hij in de Haagse regio op de ranglijst van meest waargenomen soorten in MUS op plaats 20 staat en landelijk op plaats 7. Er waren maar 10 gebieden met meer dan 10 exemplaren. In de 8 hiervan die ook in 2013 werden geteld ging hij t.o.v. 2013 in 4 fors achteruit, in 2 bleef het aantal ongeveer gelijk en in 2 was het aantal iets hoger dan in 2013. Evenals in 2013 was Ypenburg Singels/Waterwijk veruit koploper met 56 stuks. Het aantal spreeuwen per PC-gebied nam ook met ca. 25% af t.o.v. 2013. Dat het aantal PC-gebieden waarin hij werd gezien toenam van 33 tot 39 komt omdat deze 6 gebieden nieuw in de MUS-telling waren t.o.v. 2013. In de randgemeenten is de situatie ook niet rooskleurig: slechts in Oostdorp (Wassenaar) was het aantal 10, in de overige 10 waarin hij werd waargenomen minder dan 10 en in 6 gebieden werd de spreeuw helemaal niet geturfd. De spreeuw maakt overigens 15% van alle gebouwbroeders uit. Ten slotte nog de aantekening dat niet alle spreeuwen aan gebouwen broeden maar ook gebruikmaken van natuurlijke nestholten in parken en plantsoenen.

Wanneer we over het aandeel gebouwbroeders per gemeente, stadsdeel of wijk praten, hebben we het in feite over het aandeel gierzwaluwen dat 63% van alle gebouwbroeders uitmaakt. Gebouwbroeders (gierzwaluwen) maken ca. 10% van het totaal aantal vogels uit. In Escamp is het percentage opvallend laag, nl. slechts 3%. Haagse Hout, waar in Duttendel 140 gierzwaluwen werden gescoord en Scheveningen met in 3 wijken 49, 39 en 39 exemplaren, waren goed voor 16% van alle exemplaren. In de

randgemeenten deed Leidschendam het goed waar in De Rietvink het hoogste aantal gierzwaluwen werd waargenomen, nl. 112 stuks.

De gierzwaluw moet in de Haagse regio alleen de kauw en de zilvermeeuw voor zich dulden, landelijk staat hij wel op nummer 1 van meest getelde soorten in MUS. In 7 PC-gebieden is hij de meest getelde soort, waarvan 6 in Den Haag zelf. Het zijn de wijken waar er heel veel werden gezien die het gemiddelde aantal per gebied bepalen. Er waren 14 wijken waar hij bovengemiddeld scoort en 30 benedengemiddeld. T.o.v. 2013 werden er iets meer per PC-gebied gezien en ook in een iets hoger aandeel van de getelde PC-gebieden. Voor een top-10 soort wordt hij echter maar in een gering percentage gebieden gezien, 78%.

Huismussen

De huismus is zich langzaam aan het herstellen. Hij neemt 21% van alle gebouwbroeders voor zijn rekening. De grote kolonie in Duinoord zorgde er zelfs voor dat hij in dat gebied de meest getelde soort is. Het percentage huismussen per PC-gebied is t.o.v. 2013 ook met ca. 25% gestegen. In alle wijken met in 2013 een substantieel aantal huismussen is dit aantal in 2014 toegenomen. De groei wordt nauwelijks getemperd door het weer in de MUS-telling opnemen van 2 gebieden met een flink aantal, die in 2013 niet geteld zijn. In 2 gebieden waar in 2013 geen mussen werden geteld werden in 2014 wel mussen gezien, al gaat het om enkele exemplaren. Belangrijker is dat maar liefst 4 gebieden die in 2014 voor het eerst voor MUS geteld werden flinke aantallen huismussen werden geturfd. Opvallend was het aantal van 30 mussen in de Plaspoelpolder (Rijswijk). Ook in Scheveningen Badplaats, een wijk die in 2014 voor het eerst geteld werd, werden maar liefst 38 huismussen

geturfd, maar wellicht is hier sprake van een zekere uitstraling van de nabij gelegen kolonie in Duindorp. In alle wijken in Scheveningen werden in verhouding overigens veel huismussen gemeld. Ondanks deze positieve geluiden neemt de huismus nog altijd slechts de 18de plaats in op de ranglijst van meest getelde soorten, terwijl hij landelijk op de 5de plaats staat. Uit de randgemeenten was het aantal meldingen spaarzaam; vooral uit Wassenaar en Voorburg werden in MUS nauwelijks huismussen gemeld. Behalve de bovengenoemde kolonie in Rijswijk werden meer dan 10 stuks alleen in De Rietvink (Leidschendam) met 15 exemplaren gemeld. De zwarte roodstaart ten slotte was met slechts 8 exemplaren in 4 wijken vertegenwoordigd. Van die 8 kwamen er 5 uit de Molenwijk en de andere drie uit de omgeving van Leyenburg. Die 8 waren goed voor de 66ste plaats op de ranglijst (landelijk 59ste).

g. halsbandparkiet

De halsbandparkiet werd in 2014 veel meer geturfd dan in de jaren ervoor. Daarmee is dalende trend omgezet in een stijgende met een 50% toename. In veel meer gebieden zijn grote aantallen gemeld. Er waren in 10 wijken aantallen van meer dan 30, waarvan 2 meer dan 100, nl. in de Stationsbuurt en de Schilderswijk noord. In 2013 waren er maar 5 wijken met meer dan 30 exemplaren met een maximum van 60 in het Zeeheldenkwartier. De halsbandparkiet is in het Haagse goed voor ca. 6% van het totaal, behalve in de twee eerder genoemde Centrumwijken waar het aandeel resp. 27 en 23% bedraagt.

Op de ranglijst van meest waargenomen soorten is hij één plaats gestegen en staat hij nu 7de, op de landelijke lijst is hij 27ste.

Niet verwonderlijk is dat, met de slaapplek aan de Hofvijver, in het stadsdeel Centrum het percentage van deze soort van het totaal veruit het hoogst is met 13% en in 5 wijken bovengemiddeld. Scheveningen is het parkietarmste stadsdeel, gevolgd door Leidschenveen/Ypenburg en Loosduinen. Van de randgemeenten worden in Wassenaar en Rijswijk in verhouding weinig halsbandparkieten gezien. In Voorburg, waar vroeger de grote algemene slaapplek was, huizen nog altijd veruit de meeste halsbandjes.

h. overige soorten

Al jaren maakt het aandeel aan overige soorten ca.

Tabel 6. Indexen van soortgroepen en soorten
(in vergelijkbare PC-gebieden)

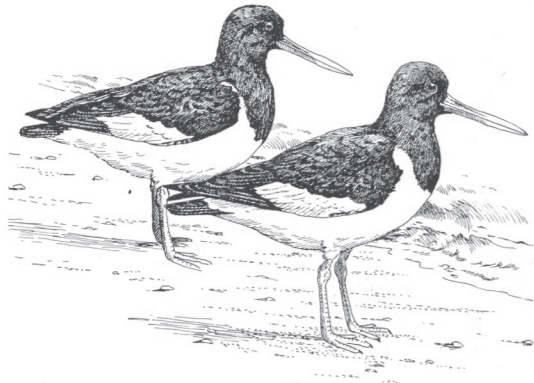
	2010	2011	2012	2013 1)	2014
Totaal aantal exemplaren	100	105	96	92	111
Aantal exemplaren per groep					
watervogels	100	103	104	89	108
zangvogels	100	99	94	101	107
kraaiachtigen	100	101	102	88	133
meeuwen	100	118	127	90	98
duiven	100	103	99	79	106
gebouwbroeders 2)	100	109	72	98	108
halsbandparkiet	100	126	74	87	113
overige vogelsoorten	100	94	71	91	104
Aantal exemplaren per soort 3)					
Fuut	100	91	156	92	127
Aalscholver	100	126	121	113	88
Blauwe Reiger	100	96	94	89	123
Knobbelzwaan	100	106	78	128	71
Grauwe Gans	100	103	52	66	310
Canadese Gans	100	145	140	66	135
Nijlgans	100	114	81	94	128
Wilde Eend	100	95	97	101	86
Soepeend	100	115	91	88	146
Waterhoen	100	97	96	119	92
Meerkoet	100	91	118	89	90
Scholekster	100	82	85	89	125
Kokmeeuw	100	111	148	71	63
Kleine Mantelmeeuw	100	155	138	107	113
Zilvermeeuw	100	99	115	81	96
Stadsduif	100	130	71	98	114
Houtduif	100	88	118	75	104
Turkse Tortel	100	134	86	101	91
Halsbandparkiet	100	126	74	87	113
Gierzwaluw	100	105	70	87	108
Grote Bonte Specht	100	114	80	96	114
Winterkoning	100	99	104	88	128
Heggenmus	100	91	97	118	85
Roodborst	100	94	86	101	110
Merel	100	96	91	99	109
Zanglijster	100	85	123	90	99
Zwartkop	100	121	99	86	141
Tjiftjaf	100	99	101	102	122
Fitis	100	94	123	98	98
Staartmees	100	79	121	108	78
Pimpelmees	100	113	92	116	118
Koolmees	100	93	86	104	108
Boomkruiper	100	108	85	113	91
Gaai	100	119	102	115	68
Ekster	100	102	96	107	105
Kauw	100	103	101	83	147
Zwarte Kraai	100	91	111	91	122
Spreeuw	100	149	69	124	93
Huismus	100	96	87	120	126
Vink	100	140	89	112	83
Groenling	100	131	123	90	96
Putter	100	92	71	116	96

1) Gecorrigeerde cijfers t.o.v. Inventarisatie rapport 2013

2) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

3) Alleen soorten met in 2014 40 of meer exemplaren

2% van het totaal aantal waargenomen exemplaren uit. In alle stadsdelen en alle randgemeenten is dat aandeel globaal hetzelfde. Alleen het stadsdeel Centrum is erg arm aan overige soorten (in 6 van de 8 wijken aldaar is dat minder dan 0,5%). Alleen in Wassenaar en Rijswijk ligt het wat hoger op 4%. In Wassenaar komt dit vooral door het aandeel in Kerkehout (15%) waar een groep van 20 Kieviten werd gezien.

Scholeksters

In totaal omvat deze groep 17 soorten waarvan 7 soorten roofvogels en uilen, maar de scholekster is samen met 2 spechtensoorten en de bovengenoemde Kieviten goed voor 72% van het totaal. De scholekster is veruit het meest geturfd met 135 exemplaren (33%). Hij ontbreekt geheel in het stadsdeel Centrum, maar er zijn flinke aantallen gemeld in o.a. Mariahoeve, Leidschenveen/Ypenburg, Bouwlust oost en Morgenstond west. Ook in de randgemeenten was hij een algemene verschijning en ontbrak hij slechts in 4 van de 17 gebieden. Koploper hier was De Rietvink (Leidschendam). Hij doet het in het Haagse iets beter dan landelijk in MUS (26ste op de ranglijst tegen 31ste landelijk). De laatste 4 jaar is de trend ook duidelijk positief. Hetzelfde geldt voor de grote bonte specht gedurende de laatste 3 jaren. In Den Haag doet hij het dan ook iets beter dan landelijk in MUS. In de stadsdelen Centrum en Escamp ontbreekt hij bijna volledig: slechts in 3 van de wijken werd hij daar gezien. In het Haagse Hout doet hij het beter en in de randgemeenten zijn er vooral in Rijswijk veel waargenomen.

De groene specht doet het prima in de Haagse regio: hij staat met zijn 45ste plaats op de ranglijst van meest waargenomen soorten liefst 15 plaatsen hoger dan op de landelijke lijst. Hij is in 10 van de 39

Haagse wijken gezien en in 10 van de 17 wijken in de randgemeenten.

Hoewel de roofvogels maar een bescheiden aandeel uitmaken (alleen de buizerd met 10 exemplaren had er 10 of meer) zijn hier wel, ook landelijk gezien, leuke soorten bij. Zo hadden wij hier 7 van de landelijke 15 slechtvalken en in de 1ste ronde 50% en de 3de ronde 33% van alle boomvalken. Geen wonder dat beide soorten 13 plaatsen hoger op de ranglijst staan dan landelijk. De ene bosuil in de 2de ronde was 1 van de 4 die toen landelijk werden gezien. Opvallend is dat er slechts in de 1ste en de 2de ronde één sperwer werd gezien, een soort die toch in opmars is in het stedelijk gebied.

6. Indexen (tabel 6)

Het belangrijkste doel van het MUS-project is het onderzoeken van de aantalsontwikkelingen van zoveel mogelijk soorten in het stedelijk gebied. Daartoe worden trends berekend die gepresenteerd worden in indexen, waarbij het beginjaar op 100 wordt gesteld.

Hiervoor moeten de basisgegevens wel aan een drietal voorwaarden voldoen:

1. Er moeten voldoende waarnemingen van de betreffende soorten beschikbaar zijn;
2. De reeks van jaren moet voldoende groot zijn;
3. Er moeten van een voldoende aantal postcodegebieden gegevens zijn.

Landelijk zijn inmiddels voldoende soorten, PC-gebieden en jaren beschikbaar om deze indexen nauwkeurig te berekenen.

Voor de Haagse gegevens ligt dit lastiger.

Wat betreft criterium 1 is arbitrair gesteld dat er ten minste 50 exemplaren in totaal geturfd moeten zijn.

In de praktijk komt dat erop neer dat van ca. 45% van de soorten een index mogelijk is.

Het MUS-project startte landelijk in 2007, zodat landelijk al een reeks van 8 jaren mogelijk is. In de Haagse regio begon het echter pas goed te lopen in 2010. Een reeks van 4 jaren is wel het absolute minimum, maar zelfs dan zijn fluctuaties zichtbaar die het beeld vertekenen door het al dan niet waarnemen van grote groepen vogels, zoals kauwen, duiven, meeuwen en halsbandparkiet.

Bij criterium 3 geldt dat indexen alleen berekend kunnen worden in vergelijkbare PC-gebieden. Het is daarom van groot belang dat de gebieden zo continu mogelijk worden geteld. Hoewel er sinds de start van

het MUS-project in totaal in 60 gebieden ten minste één keer is geteld, wordt er van jaar op jaar slechts gemiddeld in 35 gebieden in beide jaren geteld. En deze 35 gebieden verschillen ook nog eens van jaar op jaar. Dit maakt de Haagse indexen slechts beperkt toepasbaar. Het aantal van 23 gebieden die alle 5 jaren zijn geteld, is statistisch gezien te weinig voor bindende uitspraken. Dat betekent dat de index voor een belangrijk deel op verschillende groepen PC-gebieden betrekking heeft.

Nu zijn er wel methoden waarbij de ontbrekende gegevens van gebieden en jaren kunnen worden bijgeschat aan de hand van wel getelde. Daarmee worden extreme verschillen wat afgezwakt, blijft echter dat ook deze bijstellingen in feite gebaseerd zijn op de verschillen door de al dan niet aanwezigheid van grote groepen. De nauwkeurigste indexen kunnen worden samengesteld bij soorten die in de regel niet in grote groepen opereren zoals de meeste zangvogels.

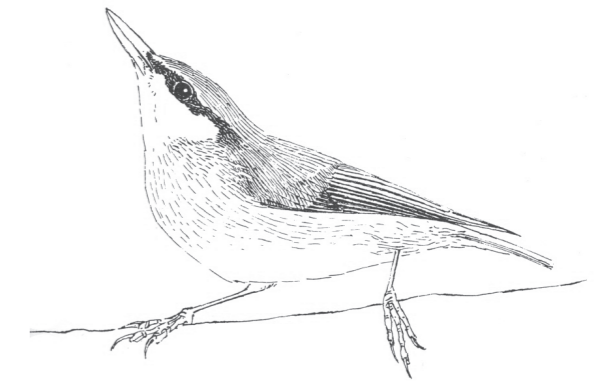
Het blijkt dat de index van maar heel weinig soorten op een echt duidelijke trend wijst. Bij veruit de meeste soorten schommelt de index sterk zonder dat van een toename of afname sprake is. Dit is trouwens een indicatie dat de stand van de meeste van de ca. 45 algemeenste MUS-soorten in de Haagse regio redelijk stabiel is.

De fuut herstelde zich van het dipje in 2013. Van de aalscholver werden er sinds 2011 steeds minder gezien en kenden ook knobbelzwaan, wilde eend en waterhoen een terugval.

Bij de zangvogels valt op dat de winterkoning door de zachte winter flink is toegenomen in aantal. Hetzelfde geldt voor de blauwe reiger.

Vanaf 2011 had de zwartkop een duidelijk dalende trend, in 2013 was er echter een forse opleving. De staartmees moest een flinke veer laten. De grote bonte specht zit daarentegen in de lift.

Uit de indexen wordt ook bevestigd dat de huismus in 2014 verder uit het dal lijkt te kruipen, maar de spreeuw in de min zit. Over de veranderingen bij een groot aantal andere algemene soorten werd al in de vorige paragraaf gesproken.

Boomklever

BIJLAGE

Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2014
(alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Den Haag													
	Centrum						Haagse Hout							
	Centrum	Zeeheldenkwartier oost	Willemspark	Stationsbuurt	Zeeheldenkwartier west	Schilderswijk zuid	Schilderswijk noord	Archipelbuurt	Mariahoeve noord	Mariahoeve midden	Bezuïdenhout oost	Bezuïdenhout midden/west	Benoordenhout	Duttendel
Fuut	-	-	-	-	5	3	-	4	-	-	-	-	-	-
Aalscholver	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Blauwe Reiger	-	1	-	-	-	1	3	-	-	3	2	-	-	-
Ooievaar	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-
Knobbelzwaan	-	3	4	-	-	6	-	-	1	2	-	-	-	-
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Soepgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canadese Gans	-	-	-	-	-	9	2	25	-	-	2	-	-	-
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brandgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24
Nijlgans	2	3	2	3	-	9	2	13	7	6	2	1	2	42
Krakeend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wilde Eend	4	6	17	3	-	18	3	11	40	9	6	1	2	12
Soepeend	-	-	2	-	2	-	2	-	1	-	7	-	-	-
Kuifeend	-	8	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-
Buizerd	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1
Kip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fazant	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	-	-	1	-	-	12	-	1	5	4	3	-	-	-
Meerkoet	2	7	10	5	2	15	3	4	18	4	4	-	2	2
Scholekster	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	-	-	1	-
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	4	-	-	-
Stormmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	12	15	6	28	15	23	50	20	39	32	11	13	13	58
Zilvermeeuw	38	12	15	97	9	60	122	32	14	18	22	58	8	28
Visdief	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Stadsduif	134	12	50	53	75	-	69	-	2	16	5	15	-	25
Holenduif	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Houtduif	11	11	7	32	18	41	13	19	28	4	18	17	24	36
Turkse Tortel	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	1
Halsbandparkiet	35	5	36	148	5	36	103	16	14	11	8	13	8	36
Gierzwaluw	21	12	22	1	78	11	-	20	20	1	89	1	40	140
Groene Specht	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Grote Bonte Specht	-	1	1	-	-	-	-	3	2	2	2	-	-	4
Boerenzwaluw	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	4
Huiszwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winterkoning	-	1	-	-	5	3	-	12	16	5	4	3	4	17
Heggenmus	-	-	-	4	3	9	2	1	6	2	4	2	1	5
Roodborst	-	-	-	4	-	2	-	5	15	6	8	1	1	8
Nachtegaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Merel	3	8	4	27	24	24	4	23	30	18	11	18	17	19
Zanglijster	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	10
Rietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Braamsluiper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Grasmus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tuinfluit	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-
Zwartkop	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	6	1	-	8
Tjiftjaf	-	1	-	5	2	9	-	4	11	5	3	2	-	6
Fitis	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	1	-	-	2
Staatmees	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7	4	5
Pimpelmees	-	8	-	8	9	15	2	1	15	9	12	1	4	14
Koolmees	2	6	5	13	35	15	-	12	34	13	17	34	17	13
Boomklever	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Boomkruiper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Gaai	-	-	-	-	2	-	1	1	1	2	-	1	2	2
Ekster	7	5	6	5	9	21	8	9	15	15	12	12	7	4
Kauw	33	4	21	53	45	51	44	55	58	30	45	85	26	16
Zwarte Kraai	4	6	-	4	18	15	1	23	22	17	7	14	4	4
Spreeuw	7	-	2	13	-	21	3	3	4	-	18	-	-	22
Huismus	-	-	5	44	-	30	12	-	-	-	9	-	-	-
Vink	-	-	-	-	-	-	-	8	2	-	5	-	-	6
Groenling	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	-	2
Putter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Soorten waarvan in totaal minder dan 10 exemplaren zijn waargenomen:

Bezuïdenhout oost: IJsvogel 1

Duttendel: Sperwer 1, Torenavalk 1, Gekraagde Roodstaart 1, Goudhaan 1, Glanskop 1

Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2014 (vervolg)
(alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Den Haag										Loosduinen					Scheveningen		
	Laak	Leidschenveen/ Ypenburg		Ypenburg		Ypenburg Singels/Waterwijk			Waldeck	Houtwijk	Kraayenstein	Kijkduin	Bohemen	Duinoord	Duindorp	Oud-Scheveningen	Scheveningen Badplaats	Belgisch Park
	Molenwijk	Leidschenveen	Leidschenveen Lanen	Ypenburg noord	Ypenburg	Singels	Waterwijk	Waldeck	Houtwijk	Kraayenstein	Kijkduin	Bohemen	Duinoord	Duindorp	Oud-Scheveningen	Scheveningen Badplaats	Belgisch Park	
Fuut	5	3	-	8	6	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	
Aalscholver	5	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	10	13	6	-	
Blauwe Reiger	3	1	3	4	4	-	-	-	3	4	2	3	-	-	1	-	-	
Ooievaar	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Knobbelzwaan	3	-	2	5	10	-	-	5	-	1	3	5	-	3	-	-	1	
Grauwe Gans	-	-	-	70	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Soepgans	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	
Canadese Gans	-	96	3	38	28	7	15	-	-	-	39	7	-	60	-	2	-	
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Brandgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nijlgans	11	1	3	5	10	2	8	2	16	24	13	4	5	1	3	-	-	
Krakeend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	
Wilde Eend	23	20	13	26	19	6	7	7	4	8	28	-	8	-	8	-	2	
Soepeend	6	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Kuifeend	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Buizerd	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
Kip	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fazant	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Waterhoen	2	-	7	8	5	-	6	-	1	3	1	-	5	-	-	-	-	
Meerkoet	9	9	13	16	11	6	18	11	1	18	29	-	5	-	-	1	-	
Scholekster	2	7	10	6	5	4	-	-	2	5	4	2	-	-	-	-	-	
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kokmeeuw	6	1	14	12	-	-	-	-	-	-	-	4	10	1	-	-	-	
Stormmeeuw	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
Kleine Mantelmeeuw	50	31	26	36	-	-	3	-	18	12	-	13	92	22	2	-	-	
Zilvermeeuw	26	-	22	10	18	25	5	10	30	15	3	31	64	186	33	-	-	
Visdief	-	8	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	1	2	-	
Stadsduif	33	-	8	2	-	5	-	8	-	3	44	4	17	97	1	-	-	
Holenduif	-	-	-	-	5	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
Houtduif	15	7	8	20	7	12	21	1	10	11	20	14	45	15	14	-	-	
Turkse Tortel	5	3	2	7	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	
Halsbandparkiet	15	1	8	14	12	-	12	3	-	12	14	-	9	1	3	-	-	
Gierzwaluw	24	15	6	22	-	-	32	12	5	23	49	1	39	10	39	-	-	
Groene Specht	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	3	-	1	-	-	-	-	
Grote Bonte Specht	3	-	-	5	-	1	1	1	-	2	5	-	4	-	1	-	-	
Boerenzwaluw	-	1	-	-	16	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	
Huiszwaluw	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Winterkoning	6	-	-	12	2	3	8	-	12	20	11	-	9	-	10	-	-	
Heggenmus	3	-	2	7	7	8	5	4	4	3	6	-	5	-	1	-	-	
Roodborst	-	-	1	1	1	3	1	-	5	5	3	-	3	-	3	-	-	
Nachtegaal	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	
Merel	12	3	7	32	12	10	14	11	18	27	18	1	20	4	13	-	-	
Zanglijster	-	-	1	1	-	-	1	-	6	5	2	-	1	-	2	-	-	
Rietzanger	-	-	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kleine Karekiet	-	1	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Braamsluiper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Grasmus	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	
Tuinfluit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	1	-	-	-	-	-	
Zwartkop	3	-	-	10	-	1	5	-	-	3	6	-	3	-	1	-	-	
Tjiftjaf	5	-	3	11	4	6	9	14	11	9	5	1	11	-	9	-	-	
Fitis	2	-	3	4	-	-	-	-										

Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2014 (vervolg)
(alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Den Haag										Leidschendam			
	Escamp										Segbroek			
	Moerwijk noord/oost	Bouwlust oost	Bouwlust west	Morgenstond west	Leyenburg oost	Leyenburg west	Wateringse Veld	Vruchtenbuurt	Bomenbuurt	Vogelwijk	De Zijde	Prinsenhof	Raadhuiskwartier	De Rietvink
Fuut	2	-	-	-	3	1	4	-	-	2	-	-	-	-
Aalscholver	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blauwe Reiger	7	3	2	7	2	1	2	-	1	5	1	-	1	1
Ooievaar	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Knobbelzwaan	-	-	-	-	1	-	-	2	6	1	1	-	2	8
Grauwe Gans	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5	-	2
Soepgans	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canadese Gans	-	8	26	3	2	2	8	7	1	3	-	-	-	2
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brandgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	10	26	11	21	11	2	2	8	11	9	2	-	1	2
Krakeend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Wilde Eend	29	23	25	11	8	5	40	5	14	9	12	7	2	10
Soepeend	-	2	-	-	6	-	6	2	3	3	-	-	-	-
Kuifeend	2	-	5	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	12
Buizerd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Fazant	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Waterhoen	8	3	1	1	-	2	1	-	2	1	1	1	-	3
Meerkoet	32	9	6	9	7	5	13	3	11	6	7	6	4	11
Scholekster	3	8	2	11	2	1	2	1	4	6	1	-	-	12
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Kokmeeuw	1	-	-	4	18	1	7	3	-	5	-	32	-	7
Stormmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kleine Mantelmeeuw	35	84	12	45	78	10	6	3	53	78	7	6	-	3
Zilvermeeuw	96	19	28	39	32	6	4	7	20	32	12	30	-	12
Visdief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Stadsduif	33	15	25	56	21	17	1	7	6	3	1	-	-	1
Holenduif	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Houtduif	-	14	13	55	39	18	13	19	56	43	19	17	38	21
Turkse Tortel	-	1	-	-	-	-	1	2	5	5	1	-	11	3
Halsbandparkiet	16	51	4	64	13	16	12	4	47	28	5	5	22	5
Gierzwaluw	-	-	2	-	26	17	-	-	55	83	20	19	37	112
Groene Specht	-	1	-	-	1	-	-	-	1	4	-	4	2	-
Grote Bonte Specht	-	-	-	-	-	1	-	1	6	10	1	5	1	2
Boerenzwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
Huiszwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Winterkoning	5	8	2	5	6	4	2	2	20	21	9	28	8	10
Heggenmus	2	1	-	3	5	3	-	2	7	11	4	2	6	7
Roodborst	1	-	1	8	1	2	-	1	11	18	5	6	1	2
Nachtegaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1
Merel	20	21	10	32	22	10	18	15	43	51	18	19	16	24
Zanglijster	3	-	1	2	-	-	-	-	7	8	1	5	1	3
Rietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-
Braamsluiper	-	-	-	-	-	1	-	-	4	4	-	-	-	-
Grasmus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tuinfluit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2
Zwartkop	-	1	1	-	1	3	1	1	12	11	6	19	1	4
Tijftjaf	4	8	2	4	1	4	4	2	12	15	3	18	10	13
Fitis	4	-	2	1	-	-	1	-	-	1	2	2	-	1
Staartmees	-	-	-	2	-	-	-	1	1	4	-	-	-	-
Pimpelmees	5	15	2	29	10	14	4	-	16	20	6	30	11	3
Koolmees	9	19	2	16	14	16	8	8	25	25	17	35	24	18
Boomklever	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Boomkruiper	-	4	-	-	-	3	-	-	5	3	2	-	-	-
Gaai	2	1	-	2	1	4	-	-	4	5	-	5	-	3
Ekster	14	10	12	21	8	11	6	3	15	14	8	17	13	12
Kauw	57	17	35	26	101	55	2	23	32	145	26	20	149	34
Zwarte Kraai	10	19	10	20	14	26	14	6	17	51	12	23	10	10
Spreeuw	2	-	2	4	-	4	-	-	2	3	5	-	1	2
Huismus	-	-	-	-	22	-	5	-	-	1	3	-	-	15
Vink	-	1	-	-	-	1	1	1	4	6	3	11	1	4
Groenling	-	-	-	-	1	1	7	-	6	7	2	4	5	5
Putter	-	-	-	-	4	1	-	-	2	5	-	-	-	6

Soorten waarvan in totaal minder dan 10 exemplaren zijn waargenomen:

Bouwlust oost: Muskuseend 2, Kramsvogel 2
Bouwlust west: Glanskop 1
Leyenburg oost: Slechtvalk 3, Zwarte Roodstaart 2
Leyenburg west: Slechtvalk 2, Zwarte Roodstaart 1
Bomenbuurt: Grauwe Vliegenvanger 1

Vogelwijk: Havik 1, Boomvalk 2, Monniksparkiet 1, Gekraagde Roodstaart 2
Prinsenhof: IJsvogel 1
Raadhuiswarter: Carolinaeend 2, Blauwe Pauw 1
De Rietvink: Witte Kwikstaart 3

Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2014 (vervolg)
(alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Wassenaar				Voorburg				Rijswijk					
	Deylroord	Oostdorp	Nieuw Wassenaar	Kerkehout	Voorburg oost	Essesteijn/Damsigt	Voorburg noord/'t Loo	Voorburg oud	Voorburg west	De Put e.o.	De Strijp	Steenvoorde zuidwest	Plaspolder	
Fuut	3	-	-	-	1	2	-	-	-	11	-	-	-	
Aalscholver	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Blauwe Reiger	1	1	-	-	5	-	2	1	-	9	22	4	3	
Ooievaar	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	
Knobbelzwaan	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	19	
Soepgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
Canadese Gans	-	-	-	-	-	18	-	-	-	43	1	-	61	
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	-	
Brandgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	6	
Nijlgans	3	-	6	4	2	13	10	3	4	26	11	10	31	
Krakeend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	
Wilde Eend	8	2	3	4	9	19	19	5	1	26	8	21	13	
Soepeend	-	-	-	-	2	9	-	-	6	4	-	-	6	
Kuifeend	-	2	-	-	-	-	-	-	-	9	-	2	-	
Buizerd	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fazant	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	12	5	4	
Waterhoen	4	-	-	1	3	10	3	1	2	9	3	6	17	
Meerkoet	8	-	3	7	4	25	12	11	7	41	7	3	10	
Scholekster	4	3	-	1	4	1	5	-	2	1	2	5	2	
Kievit	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	2	9	
Kokmeeuw	7	-	-	-	6	-	-	-	-	2	-	-	1	
Stormmeeuw	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kleine Mantelmeeuw	1	7	-	-	3	9	7	3	1	19	-	5	2	
Zilvermeeuw	29	5	-	-	5	-	15	16	4	9	-	2	3	
Visdief	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	2	
Stadsduif	-	-	-	-	7	1	9	-	-	-	-	-	-	
Holenduif	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	
Houtduif	19	20	-	20	41	57	24	22	26	42	12	47	12	
Turkse Tortel	9	5	-	-	3	7	-	-	-	4	4	3	1	
Halsbandparkiet	9	3	-	-	53	23	16	27	10	21	7	21	11	
Gierzwaluw	16	19	-	-	6	4	29	4	6	8	-	-	42	
Groene Specht	1	2	2	-	1	-	-	-	1	1	3	-	1	
Grote Bonte Specht	-	2	-	1	1	2	1	-	1	6	4	-	4	
Boerenzwaluw	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
Huiszwaluw	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	
Winterkoning	5	8	2	5	6	4	2	2	20	21	9	28	8	10
Heggenmus	8	2	2	-	9	1	11	4	1	13	2	4	14	
Roodborst	4	4	6	-	2	4	5	1	5	7	5	-	1	
Nachtegaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Merel	29	22	14	35	28	35	28	15	26	49	23	17	19	
Zanglijster	1	2	2	1	1	1	4	2	2	19	5	2	4	
Rietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
Kleine Karekiet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	3	
Braamsluiper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Grasmus	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	
Tuinfluit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	
Zwartkop	-	5	-	1	1	4	5	3	-	19	9	4	14	
Tijftjaf	5	3	-	1	3	1	13	9	5	19	10	8	9	
Fitis	-	1	-	-	2	-	-	8	-	-	-	2	1	
Staartmees	-	-	-	-	-	3	7	-	-	-	2	-	-	
Pimpelmees	4	2	2	-	5	12	8	10	6	22	10	3	18	
Koolmees	21	8	21	7	9	8	20	16	22	29	20	9	12	
Boomklever	-	2	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-	-	
Boomkruiper	-	-	2	-	2	-	5	-	-	8	1	1	2	
Gaai	-	4	-	-	2	2	1	1	1	6	1	2	2	
Ekster	5	7	-	3	7	42	9	10	4	13	8	12	14	
Kauw	250	44	5	17	54	60	188	129	36	68	49	12	41	
Zwarte Kraai	-	8	-	12	12	29	12	10	8	25	10	9	65	
Spreeuw	1	11	-	-	3	7	3	-	1	7	-	2	2	
Huismus	-	3	-	-	2	-	4	-	-	-				